

DOĞAN KARDEŞ ■ SEÇME ŞİİRLER

İlhan Berk

Bir Yeryüzü Tanığı

**2.
baskı**

YKY

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları

Aşğılara uzayıp giden aşğılara bakıyor
Bir adam eşğıne odun yüklüyor,
yüzünün

sol yakasına kuşlar üşüşüyor.
Köpeğı, torbası ve toprak bir testi
Ovada bir resimde durur gibi duruyorlar.
(Önünde çekilmiş, iki güvercin işlemeli
bir perdenin.)

Bir kadın, bir gök parçası, üç beş ağaç
Uzakta dışında onların.

Deniz?

Deniz oralı değil: Yineleyip duruyor kendini.

Bakıyor o:

Yakasını bırakmayan tanıklığına dünyanın.

ISBN 978-975-08-1571-3

6 TL

9 789750 815713

BİR YERYÜZÜ TANIĞI

Seçme Şiirler

•

İlhan Berk

İlhan Berk'in
YKY'deki kitapları:

- El Yazılarına Vuruyor Güneş (1992)
İnferno (1994)
Kanatlı At (1994)
Logos (1996)
Asılı Eros (1996)
Uzun Bir Adam (1997)
Poetika (1997)
Kült Kitap (1998)
Eşik (1947-1975) (Toplu Şiirler I, 1999)
Aşk Tahtı (1976-1982) (Toplu Şiirler II, 1999)
Akşama Doğru (1984-1996) (Toplu Şiirler III, 1999)
Galata (2000)
Pera (2000)
Şeyler Kitabı (2002)
Toplu Şiirler (Delta-1, 2003)
Requiem (2004)
Şifalı Otlar Kitabı (2004)
Kuşların Doğum Gününde Olacağım (2005)
Adlandırılmayan Yoktur (2006)
Tümceler Geliyorum (2007)
Bir Yeryüzü Tanığı - Seçme Şiirler (2008)

İLHAN BERK

Bir Yeryüzü Tanığı

Seçme Şiirler

Hazırlayan:
Güven Turan

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları – 2862
Doğan Kardeş Kitaplığı – 242
—ilkgençlik—

Bir Yeryüzü Tanığı / İlhan Berk
Hazırlayan: Güven Turan
Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3 Kağıthane-İstanbul
Telefon: (0 212) 294 10 00 e-posta: info@masmat.com.tr
Sertifika No: 12055

1. baskı: İstanbul, Mart 2009
2. baskı: İstanbul, Mayıs 2010
ISBN 978-975-08-1571-3

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2009
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

İÇİNDEKİLER

Bir Şiir Tutkunu • 9

1919 • 11

Dünyada En Güzel Şehirler Uyanır • 12

22 Temmuz 1950 • 14

Güneyde Bir Orman • 17

“Ne Böyle Sevdalar Gördüm Ne Böyle Ayrılıklar” • 19

Bir Ağızdan • 20

Saint Antoine’in Güvercinleri • 21

Sait Faik • 24

Paul Klee’de Uyanmak • 25

Uzun Karanlık • 26

Ben Senin Krallığın Ülkene Yetiştim • 27

Sahi Siz mi Geldiniz Saksılarım Işdı • 28

Kent • 29

Kral Su • 30

Çıkrıkçılar Yokuşu • 31

Âşık Veysel • 32

Gül I • 34

Park • 34

Katırtırnakları • 34

İstanbul, I / Haliç • 35	
Ankara • 36	
Yeryüzü • 45	
Halikarnassos • 46	
Deniz Kitabı	
I. İşler • 55	
II. Üçkuyular Sokağı • 56	
III. Kent • 57	
IV. Ot • 58	
V. Karyalılar • 59	
VI. Doğabilim • 60	
Yavaş Yavaş Geçtim Kalabalıkların Arasından • 61	
Yüz • 62	
Berk Sözlüğü, II	
Ebegümece • 64	
Üç Ateşçisi Tanyerinin • 65	
İlhan Berk • 66	
Kayıp Oğlunu Arayan Bir Baba İçin Şiir • 69	
Bir Kadının Her Akşam Bir Kıyıda Gördüğü • 70	
Güneşli Bir Kızı Boyunca Yürüyen Adam • 71	
Ölü Bir Ozanın Sevgili Karısını Görmeye Gitmek • 72	
Yaşlı Gemiciler • 73	
Akşamla Bir Sap Fesleğen • 74	
Bir Yeryüzü Tanığı • 75	
Kuyudan Su Alan Adamlar • 76	
Ozan ve Sesler • 77	
Otağ • 78	
Dağlarca • 79	
Su • 79	
Bir Ulunun Yapıtları Üstüne • 79	
Ortaköy • 80	
Oltu Taşı • 82	
Küçük Bir Gül Şimdi Dünyadan Geçerken • 83	
Güzel Irmak • 84	

Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum •	85
Güzel Devedikeni •	86
Otlar	
Eğreltiotu •	87
In Memoriam •	87
Göz •	87
Bahçe •	88
Sıkıntı •	88
Ayrıkotu İçin Özür •	88
Su Günleri •	89
Ölüm Hiçbir Şeye Benzemiyor •	91
İşler •	91
Avluya Düşen Gölge •	91
Şeyler •	92
Tümceler, Geliyorum! •	93
Oda •	96
Balkon •	98
Bir Köylü Gibi Dolaşıyor Bir Irmak •	99
İlhan Berk Biyografisi •	101
Şiirlerin Yer Aldığı Kitaplar •	106

Bir Şiir Tutkunu: İlhan Berk

Kayıtlara göre 18 Kasım 1918'de başlayıp 28 Ağustos 2008'de biten bir hayat... Bu doksan yıllık ömrün tek bir belirleyicisi var: Şiir. Her şey şiire dönüştürülmek için vardı zaten, defalarca söylediği gibi: Taşlar, ağaçlar, sebzeler, otlar, sular, gök, kentler, aşklar, yalnızlık ve hatta kendisi... Her şey...

İlhan Berk'in şiirle özdeş yaşamı, ilk şiirinin 1935 yılında Manisa Halkevi'nin *Uyanış* adlı dergisinde yayımlanmasıyla başlamıştır. Bir süre sonra da ilk kitabı yayımlanır: *Güneşi Yakanların Selamı...* Ve İlhan Berk'in şiir serüveni, bu delice tutkusu, bilinci kapanana kadar da sürmüştür.

Buraya kadar ettiğim bunca söz içinde, İlhan Berk'in şiirini 1960'tan, şiirini yaratma sürecini de ta 1965'ten beri bilen, hatta izlemiş biri olarak, anahtar kelimenin "bilinç" olduğunu söylemeliyim. İlhan Berk, her an, her yaşında dünyayı ve dünyadaki her şeyi ilk kez görüyormuş gibi şaşkın, hayran, bir çocuk saflığıyla kucaklayıp ve onu şiir yapmak üzere önüne aldığı andan sonra dikkatle ve titizlikle şiirini "kurmaya" başlardı. Ve öylesine boğuşurdu ki şiirle, üzerine şiirin yazıldığı kâğıt delinir, parçalanır, ekleme ve çıkarmalardan çılgınca yapılmış bir soyut resme dönerdi âdetâ. İlhan Berk söz kadar görsele de tutkun olduğu için, bunları da saklardı. 1980'lerden sonra, kitaplarına da almıştı bu şiirle boğuşması-

nın örneklerini. Şiirin onun için nasıl bir çalışma (okuma, öğrenme, bilme, peşine düşme, savaşıma) ürünü olduğunu, onun şiir çalışma defterlerinden, şiir üzerine yazılarından oluştu-
rup yaptığı *Kült Kitap'ı* okumak, incelemek gerekir. Gene de bu kitapta İlhan Berk'in ilk okuyuşta kapalı izlenimi bırakan şiirlerini çözümleyici, hazır açıklamalar olduğu yanlışına kapılmamalı. Emek isteyen, okurken de yazarının verdiği emek kadar emek sarf etmek isteyen bir şiirdir İlhan Berk'in şiiri. Bütün "sahici" şiirler, bu emeği ister zaten okurundan. Onun şiirini kapalı bulanlar, özellikle onun İkinci Yeni döneminin kapalı olduğunu söyleyenler, şiir okumanın bir emek istediği-
ni görmezden gelenlerdir.

İlhan Berk, atak, şiirini sürekli yenileyen, her zaman yeni bir şiirin ardında koşan bir şair olarak değerlendirilmiştir. İkinci kitabı olan *İstanbul'dan* (1947) *Galile Denizi'ne* (1958) kadarki dönemini "toplumcu gerçekçi" saymıştır genellikle edebiyat tarihçileri; özellikle döneminin şair ve yazarları. Gerçekten de bu dönem şiirlerinde toplumcu gerçekçi temalar, imgeler hatta simgeler bolca bulunur ama bugünkü şiirinin doğrultusundan bakıldığında, hem bu döneminde hem *Galile Denizi'nden Şenlikname'ye* (1972) kadarki İkinci Yeni'ci (aslında bu şiirin kurucularındandır) olduğu dönemde, hem daha son-
raki İkinci Yeni çizgisini açıp bir tür "aşkın doğacılık"a ulaştığı dönemde, özgün şiir dilini her zaman korumuştur.

Bu seçmede, *İstanbul* kitabıyla başlayarak son kitabına kadar olan şiir serüveninden olabildiğince bir bütün oluşturacak bir seçme yaptım. İki her bakımdan büyük kitabından, *Galata* (1985) ve *Pera'dan* (1990) bu kitapların bütüncüllüğünü göz önünde bulundurarak, hiç seçme yapmadım. Umarım, bu küçük seçki İlhan Berk şiirine sizi bağlar ve bu kitap dışındaki şiirleriyle, benzeri dünya yüzünde bile az görülür *Galata* ve *Pera'yı* da okumaya yönlendirir sizi.

Güven Turan

1919

Ben dünyaya bir idare lambası altında geldim
Yeryüzü Birinci Dünya Harbi'ni yaşıyordu
Başımın üstünde mendil boyunda bulutlar vardı

Yunan Harbi'nde yanan şehirlerimizi bir dağdan seyrettim
O çadır çadır insanları askerleri esirleri
Arkalarında bir gömlekle kaçan halkımızı
İlk topu ilk tayyareyi gördüm
Anam kardeşim ve ben ayaktaydık
Kapanık dükkânlarıyla çarşılarımıza yağmur yağıyordu

Her sınıf insanıyla şehrim dağlara taşınmıştı

O yangından nehirlerimiz dağlarımız ve çeşmelerimiz
kurtuldular

Yanmış ve yakılmış şehrimize bir akşamüzeri askerlerimiz
girdi
Kursaklarında bir parça ekmekle insanlar ayaktaydı
O gün dünyayı ve insanları tanıdım
O gün ayağımın dibindeki şehirden ağlamayı öğrendim

DÜNYADA EN GÜZEL ŞEHİRLER UYANIR

Dünyada en güzel şehirler uyanır
Ben yirmi yıl şehirlerin sonsuz uyanışlarını seyrettim

Sabah akşam asker şarkılarıyla yatanlarını kalkanlarını
biliyorum
Bıçak gibi apartmanlar, hastaneler, bankalar şehrin
uykusunu böler
Açık limanlarda barınmış gemilerin tayfaları dünyaya karşı
gözlerini uğuştururlar

Direklere bayraklar çekilir uzak dünyalara ait
Sahiller boyunca denizlere koca köprüler, vinçler uzanır
Bütün yataklarında doğrulan insanlar aşkı ve Allah'ı
düşünmez olurlar

Sabahla dükkânını açmak üzere evlerinden çıkanların iyi
şeyler düşündükleri bilinmelidir
Bu en sonra kepenklerini kaldıran sevdiği kadın için yolda
gecikmiştir
Mukavvadan bir yelpazeyle mangalını tutuşturan hâlâ gece
gördüğü rüyaları düşünüyor
Sokakları dolduran insanlar arasında bu sıkıntıdan
patlayacak gibi duran kahvelerin açılmasını beklediği
için kederli
Kasap, koyunlarını ve yeni müşterilerini düşündüğü için
uyuyamaz
Manav, meyveden bir dünya cümbüşündedir
Sevdiği adamla uyuyan kadının rüyaları büyük bir dünyada
haylazlıklarla dolu caddelerdir
Kadınlar, erkekler, çocuklar hep aynı şekilde hayal ederler
Yani hepsinin rüyaları yaşamaya ait olduğu meydanda

Geniř ovalarda kayan trenlerde seyahat edenler yataklarını
düşünürler uyuyamazlar
Kapanık bir gök önünde açık caddelere karşı soyunanların
aşkları bende saklıdır
Herkes e ait bütün aşklar yataklarda yaşanır
Ben dünyanın bütün yataklarına izinsiz giriyorum

Bir ışık yağmuru altında uyuyanların itiraflar
mahmurluklarla dolu gözleri bende büyür
Sen en güzel uykularını yatağının dışında uyursun
Dünya yıldızlarıyla sencileyin bir keyf içredir
Evlerini kalkan gemiler trenler için terk edenlerin sıkıntıları
bence bilinmektedir

Bu camlı sahil kahvesinden gemilere bakan büyük firarlar
peşinde
Her gün istasyonlarda görülen bu gezgin kadın dünyayı tek
başına sever
Bu sabahla sokaklara düşen yataklardan kaçmış
Dünyada yataklarda çok uykusuz vardır

Öte yanda yani başımızın üstünde bir gök uzanır durur
Dünya sayısız trenlerin limanlara giren ve çıkan gemilerin
davetindedir
İnsanla ağız ağıza dolu tramvaylar otobüsler yeni kıtalar
keşfine çıkmış gezginlere benzerler
Bütün yataklarında doğrulan kadınlar güneşe karşı
pencerelerini korkarak açarlar
Kadınların hepsi sabahları kendilerini sevmemizin imkânsız
olduğunu bilirler

Sen en güzel şarkılarını dünyanın bütün şehirlerine karşı
söylersin

Bütün şehirler insanları sevmeye mahsustur

22 TEMMUZ 1950

İlhan Berk köprüye geldiği vakit
Ortalık henüz ağarıyordu
Bir kuş delicesine uçuyordu
Bir kadın durmuş ona bakıyordu

Otelde dört kişi horul horul uyuyorlardı
Dünyada herkes uyuyordu
Dünyada yağmur yağıyordu
Dünyada üç kişi ayaktaydı

22 Temmuz 1950 Cumartesi günüydü
Sabahleyin saat beşe doğruydu
Biri İstanbul'u görmeye çıkmış belliydi
Göğsü bağı açık elinde kâğıt kalem vardı

İğne atsan yere düşmeyen İstanbul'da
Kimseler yoktu
Çıkıp gitmişlerdi o kadar insan
Sanki dünyadan

Eminönü'yle Karaköy arası dünyada
Tam bir sis altındaydı
Gidip uzaklara doğru baktım
Bitkiler görülecek şeydi yeryüzünde

Hava balık ve rakı kokuyordu İstanbul'da
Bir kış günüydü kendimde değildim
Uzakta bir pencere duruyordu
Ben pencereye bakıp ağlamıştım

Saat beşte ilk defa gelmiş gibiydim dünyaya
Kadın hatıralarıyla ağlıyordu
Yeni bir dünyada sarhoş uçuyordu
Kuş Üsküdar'da

Kadının kral sofrası gibi bir gençliği vardı
Kadın gençliğine sımsıkı bağlıydı
Gençliğinde beyaz manolyalar hatırlıyordu
Bir araba her zaman kapıda dururdu

Kuş hayretle Sirkeci Garı'na baktı
Kuşun hatırlayacak hiçbir şeyi yoktu
Her şeyi yeni görüyordu
Her şey güzeldi

Dünya dümdüzdü
Kim çalışıyor kim çalışmıyor belliydi
Bu defa daha açık görülüyordu
Yatanın yürüyene borcu vardı

>

Kuş daha iyi bir dünyadaydı
Yaşıyordu ve seviyordu
Dünyada bir ölecek kadar vakti olanlar vardı
Adımı gelecek günlere yazıyorum

Meserret Otelindeki dört kişi
Çalışan insanların sesleriyle uyandı
İnsanlar çalışıyordu
İnsanlar çalışırken görülecek şeydi

Dünya pırıl pırıldı
Dünyanın hiç kabahati yoktu
Her zamankinden daha iyi görülüyordu
Kim haklı kim haksızdı

Dünyada kadınlar erkekler çocuklar vardı
Dünyada ağlayan gülen insanlar vardı
Dünyada bir İstanbul vardı ki
Safi rakı kokardı

Sabahın içinden bir pencere açıldı
Gökyüzü bir kat daha güzelleşti
Şimdi dünyanın en güzel bir göğü altındaydılar
Kadın, kuş, İlhan Berk

GÜNEYDE BİR ORMAN

Bir buğday büyüyorsa şimdi Türkiye’de
Yeminle aşkla büyüyor.
Yeminle lavanta çiçekleri, haşhaşlar, kekikler aşkla büyüyor.
Koyunlar, keçiler, sığırlar
Mısır, pirinç, yulaf
Aşkla büyüyor dünyada.
Binlerce senedir nehirler dünyayı görmeye çıkarlar
Binlerce senedir böyle öğrendik dünyanın birçok yerlerinde
akan ırmakları, büyüyen bitkileri.
Bazı yosunlarla bazı eğreltiotlarıyla bazı balıklarla konuştum,
Dünyayı görmeyen kalmamış.

>

Şimdi Güneyde bir yonca büyüyorsa benim gibi
Daha iyi bir hayat için büyüyor.
Gelincikler köklerimin yanı sıra onun için büyüyor.
Pamuklar daha beyaz açıyorlarsa
Sebebi aynı.
Ben bütün ormanları düşünerek büyürüm,
Bütün ormanları düşünerek büyürler
Benim gibi bütün ormanlar Türkiye’de.
Öyle bir vaktine eriştik ki dünyanın
Şimdi kimse kimseden daha az sevmiyor dünyayı,
Ben İngiltere’deki ormanlardan, nehirlerden, ovalardan daha
az sevmiyorum yaşamayı,
Amerika’dakilerden daha az sevmiyorum.
Burada pamuklar, su içindeki pirinçler, tütünler daha az
sevmiyor
Şimdi sarmaşıklar, şimdi asmalar, şimdi fasulyeler birbirlerine
daha sarılarak büyüyorlar
Şimdi stepler, dağlar yalnızlıklarını sevmiyorlar.
Şimdi dünyada yalnızlığı kimse sevmiyor.
Şimdi İran’da, şimdi Mısır’da, şimdi Sudan’da ormanlar niçin
büyüdüklerini biliyorlar
Şimdi petrol damarları niçin aktıklarını biliyor
Şimdi her şey dünyada niçin yaşadığını biliyor.

6

“NE BÖYLE SEVDALAR GÖRDÜM
NE BÖYLE AYRILIKLAR”

Ne zaman seni düşünsem
Bir ceylan su içmeye iner
Çayırları büyürken görürüm.

Her akşam seninle
Yeşil bir zeytin tanesi
Bir parça mavi deniz
Alır beni.

Seni düşündükçe
Gül dikiyorum elimin değdiği yere
Atlara su veriyorum
Daha bir seviyorum dağları.

BİR AĞIZDAN

Bir su amlıbel'de
Akardı arşılar içinden
Demircileri saraçları Agbayır'ın
Vururdu üstüne.

Buğdayların defnelerin arasında
Bir rüzgâr dururdu.

Agbayır'lı su görünürdü
Her yerden.

Uyurdu öbür sular gibi
Şafak vakti hariç.

Cihanda bugün de nice sular akar
Onun gibi şafak vakitleri.

SAINT ANTOINE'IN GÜVERCİNLERİ

II. GENÇLİK

Ruhum,
İlhan Berk köprüden geçiyor duyuyor musun?
Bir serçe yavaş yavaş uçuyor
Bir balık başını suyun yüzüne çıkarmış bakıyor
Düştü düşecek dalından bir yaprak.

Lambodis raftan bir şişe aldı açtı
Bir bulut durdu pencerede
Lambodis işine devam etti
Ellerini sildi, hıyar, domates doğradı
Sonra oturup gençliğini düşündü.

Bir evdeydi
Eleni on sekizinde, İlyadis yirmi üç
Eleni'nin şarkıları vardı
İnsan akıl erdiremezdi
İstanbul'un her tarafı kahve
Kapalı kahve açık kahve
Şarkılar ne kadar güzel olursa olsun
Eleni'yi anlamazdı.

>

O günler Lambodis'in ağzında bir cigara bir aşağı bir yukarı
İstanbul'da
Eleni'nin en güzel yerleri elleri sarmısak kokan ağzı
Daha Lambodis meyhaneci değil
Daha Lambodis hiçbir şey değil
O günler her pazar Saint-Antoine'a gidiyorlar
Eleni'nin göğsü soyulmuş badem
Güvercin gibi elleri
Daha o zamandan Lambodis'in düşmanı çok
Bütün İstanbul Eleni'nin arkasında.

Evet

Lambodis'in gençliği bir yaprak düştü düşecek
Pencereye oturmuş gelip geçenlere bakıyor
Sen de bak diyor bana
Bak insanlar geçiyor
Ben sıkıldım mı insanlara bakarım
Hiçbir şeyim kalmaz
Hiçbir şeyimiz kalmıyor.

Her iş bunun gibi ruhum
Bir kadın bir adam aynı şeyi yapıyor
Ben birazdan kalkıp Sirkeci'ye gideceğim
Sevgilim trene binip gidecek
Bir zaman bir güneş doğmayacak sabah olmayacak, bir zaman
dünyada değilmişiz gibi korkacağız.
Bunlar hep olacak ruhum
Bir gün bakacağız İstanbul güzel
Ondan sonra her gün İstanbul güzel.
Eskiden çok eskiden bu dünya daha bir güzelmiş mesela
Bu bulutlar bu gökyüzü uzanınca dokunacağımız bir
yerdeymiş
Şimdi şiirdeymiş bunlar
Her şey bu hesap ruhum.

Bu dünya güzel
Gülhane ağaçlık.

SAİT FAİK

Yitik Ufuk

Binlerce top kumaşa yazdım sıkıntımı
Şimdi bir dünyada giden gemide ellerim
Pis bir denizde
Bir demiryolu bir çayır bir gökyüzü hava almaya çıkmış
görüyorum
Ben geçerken bir evin penceresinde bir dal çiçekleniyor
Bir kadın soyunuyor göğsünü tüylerini en olmadık yerlerini
görüyorum
Görüyorum bir çocuğun gözlerinin içinde denizler inip
kalkıyor
İşte yeniden dünyadayız, dünyada bayağılıklarla pisliklerle
yan yana dünyadayız
Bir sudaki balıklara bakıyor balıklara gözlerimizi çıkarıp
veriyoruz
Bizim verilmeyecek hiçbir şeyimiz yok
Aynı yerden bir kadını öpüyor aynı yerden bir denizi
seyrediyoruz
Bir daha seninleyim seninle yaşanmayacak sıkıntılar sevgiler
Cezayir mahalleleri Sicilyalı gökyüzleri yok anlıyorum
Gemiler geçiyor uzaklardan kimse inip bineyim demiyor,
kimse görünmüyor, kimse görmüyorum

Yitik bir ufukta
Bağırıyorum bağırıyorum.

PAUL KLEE'DE UYANMAK

Uyandım çiçek gibi dayanılmaz güzel kızlar
Ad Marginem'den asma köprüler kurmuşlar İstanbul'a
Nehirler, aylar çevirmişler o Ayla'lar, Münibe'ler
Tümü bir uzak denizde A'lar, V'ler, U'larla
Gece sarı bir evde bir iki yaprak evlerinin önünde
Açtı açacaklar dünyamızı açtı açacaklar

Bu denizi Ayla ayaklarını soksun diye getirdim
Bu dünyaları onun için açtım bu balıkları tuttum
Bir sabah çıkmak güneşler, aylar bir sabah çıkmak
Bir ağacı bu evleri sarı ters bir kuşu düzeltmek
Edibe bu sokağı al götür görmek istemiyorum
Edibe bu evleri Edibe bu göğü bu güneşleri Edibe

A'lar V'ler U'larla olmak Paul Klee'de uyanmak

UZUN KARANLIK

Neydi o güneş o sular güneşi çıkı çıkıveriyoruz
Ben seni alıyorum seni cumartesi çocuğu soyuyorum
Birden bir yerlere gidiyoruz bir yerlerden geliyoruz
Bungun, karası, bak diyorum bak acunsuzluk önün diyorum
Hiç yokken böyle diyorum böyle güzel diye diyorum
Sonra birdenbire sen yoksun işte birdenbire yoksun
Bakıyorum Amerikan bir gök sıkılıyorum kalkıyorum
Sen yoksun ya seninle binlerce yerim yok.

Bir sabah uyandım bütün dörtleri beş yaptım.
Çıktım bir bir camları, caddeleri indirdim ses yok.
İnsan böyle n'apar bilmem seni hele bak hiç bilmem
Gidip ağaçları tutuyorum, çocukları çocukları öpüyorum
Durdum bir yerden göğü, sokakları hep sokakları dinledim
Evlerini deniz yıkayan bir kıyıda bağırıyorsun bana
Bir soluksuzluk bir duvarlar bir duvarlar duyamıyorum
Böyle bir uzun karanlıktan bağırıyorum bağırıyorum.

BEN SENİN KRALLIĞIN ÜLKENE YETİŞTİM

Ben senin krallığın ÷lkene yetiştim
Kaldım gölge tanımayan güzelliğınle.
Her sabah büyüten denizimizi böyle
Gölüşlerini o ÷lkede bilmez miyim.

Sen o çıktığım sularsın, zencim benim
Denize bakan evler gibiydim seninle.
Dur, geliyorum ellerin ne güzel öyle
Beni şey et gülüşlerini bekleyeyim.

Sen gittiğim o ÷lkesin varılmıyorsun
Vurmuş sonrasız nasıl en güzel sulara
Güzelliğın balıkları gibi İstanbul'un.

Şimdi her yerde ne güzeldiniz o kalmış
Yankımış denizlere öbür kadınlara
Dünyada sizinle İstanbul olmak varmış.

SAHİ SİZ Mİ GELDİNİZ SAKSILARIM IŞIDI

Sahi siz mi geldiniz saksılarım ıııdı
Güzel ağzın belli çarşılardan geçmişsiniz
Bunlar Akad'da öyle defterler, kitaplardı
Cumartesi işte ellerinizi değdiniz.
Usumda ben sizinle ne güzel gökler tuttum
Büyüttüm kiliseler gibi yalnızlığımı
Baktım yazılarıma, kentlerime görüyorum
Siz getirdiniz bu şey padişah akşamını.
Böyle bir karanlık, f'li öyle bir şeydiniz
Bize o sulardan bir o rüzgârlardır vurmuş.
Akad'da bir gül güler şimdi mektuplarda
"Bir haziranla bir başka eylül arasında."

KENT

Sizi gördüm denizin evinde. Akşamüstleri gibi güzeldiniz. Bir balık su değiştiriyordu. Yeni yeni bunalım duvarları çıkıyorduk her gün. Sıkıntımıza giriyordu adın. Büyüttükçe: artıyordunuz.

— Gökyüzü duyuluyor, dedim.

Baskının sessiz ülkesine vardım

Seni yürüyorum.

KRAL SU

Bunlar senin aşkının konaklarıdır
Sen uzun Haziran uzun ormanıma

Senin şövalyelerinin mızrağıdır
Çatan silahlarını geceme benim

Sen gelirsın, artık nasıl yalnızlıktır
İslanır süvarilerim, kulelerim

Şimdi yüzünün neresine uyanır
Kim bilir o kuzgunlarım uzun ağır

Senin aşkının kapanık şafağıdır
Süren o atlarını önüme benim.

ÇIKRIKÇILAR YOKUŞU

Ve yüzünü alıp çıktım. Öğleye doğruydu
Çıkrıkçılar yokuşuna yağmur yağıyordu

Ellerin ellerimde sessiz yürüyorduk ve
Kapkara bir oğlan durma bize bakıyordu

Tuhaf uzun bir sokaktı ve ben susuyordum
Bir kız memelerini bırakıp gidiyordu

Âşıktım ve hep seni soyuyordum aklımda
Bir adam çarşayı üstümüze kapıyordu

Kadınların kızların ardından gittim durdum
Öptüğüm yerlerin içimde durulmuyordu

Üç kez yokuşu indim çıktım boncuklar aldım
Kocaman kırmızı ağzın ki hiç bitmiyordu

Akşama doğru bir aşçı dükkânına girdim
Sana benzeyen incecik atlar geçiyordu

Sonra birdenbire büyük bir sessizlik oldu
Bu dünyadan İlhan Berk geçti dedim yürüdüm.

ÂŞIK VEYSEL

Âşık Veysel, Portre: Orhan Peker.

Bir ağacın önünde durmuş Âşık Veysel. Dikenli. Yaban çiçekli.
Kucağında sazı. Başladı başlayacak bir türküye. Düşmüş
onun için bıyığı.

Bir sigara kulağının arkasında duruyor. Kendi sardığı.
Hafif kalkık başı. Bir sessizliği yazar gibi.
Sülüs bir yazı gibi gök: Ölçülü. Düzenli. Veysel'i tamamlıyor.

Bakıyor Orhan Peker. Bir güreşe hazırlanır gibi: Bir ustayla.

Atmış onun için gömleğini, boyunbağını ve kol saatini.

Bakıyor saygılı: yüzüne, ellerine, urbalarına. Dönüyor sonra
yavaş yavaş kendine:

"İlk nerde gördüm, diyor, Veysel'i?" İlk çizgiyi çekiyor. Kara.

Acılı. Kendisi gibi Veysel'in.

Gidip uzaktan bakıyor sonra "Tamam" der gibi, yudumlayıp
rakısını.

Yavaş yavaş dönüyor sonra yerine, yavaş yavaş siyahını
karıyor.

Duruyor Veysel. Biliyor Orhan'ın önünde duruyordur.
Kendinden birinin.
Rahat onun için. Onun için daha bir sarılıyor sazına: "*Ben gidersem sazım sen kal dünyada*" deyip.
Dönerek içine. Kuşanıp bozkırı. Kuşanır gibi bir suyu, bir dağ yolunu,
Yazarak adını.
İlk gününde gibi dünyanın soluğunu kesmiş doğa: Veysel'e bakıyor.
Bir ahlat bir devedikenini boyunu uzatmış tek mil verir gibi duruyor.
Bir ilkçağlı gibi dolaşüyor güneş. Cep aynalarına vuruyor.
Gökle ilk buluşacakmış gibi çalımla geçiyor bir kuş.

Duruyor Veysel: Doğanın kendisi gibi.

GÜL I

İzmir'e götürüyorum bir gülü
Sarı bir gülü.

PARK

Park yeni yeni kendine geliyordu:
Bir serçe su içiyordu.
Bir çocuk masaları hazırlıyordu.
Bir kayın hızlı hızlı büyüyordu.

Neden sonra ozanın geldiğini gördü.

KATIRTIRNAKLARI

Gün ışıdı
Demek ki dağları göreceğiz
Ve katırtırnaklarını.

İSTANBUL, I

HALİÇ

Ve Haliç çocuk dişleri gibi dedim. Gülünce

Çıkan. Esmer. Esmer uyanması gibi vücudumun
Bir yerinin (bir deniz müzesinde iki foklu bir pelikanlı

ve korkunç hüznler taşıyan
ve Eylül yüzlü).

Eylül bir çocuğun elinden tutmak gibi Fener'de
(ki bir Ortodoks kilisesine devam ediyordur
lacivert elbiseler giyer ve sarı düğmeleri sallanır rüzgârda

ve yeni yeni ağarıyordur vakit ve çok eski bir kazı
ki bir virgül gibi düşüyordur başaşağı

Balat'a).

ANKARA

I

Ve Ankara ili yazılı bir haritanın önünde duruyorum
Bir dörtyolağında kış günü ve ayakta.

Bir Frik kabartması gibi gök.

Ve bir İlkçağ denizi gibi suskun. Ve düz.
Düz yüzün gibi senin. Ya da uyanmak gibi bir cuma günü

Eski bir Ankara evinde: hayatlı, cumbalı ve yeşil
Ve kesinkes Hacıbayram'da ve Gaziantep Sokağı'nda.

Ve gidilen bir yol gibi sonra.

Gidilen bir yol mudur Ankara?
Ki kıraç ki düz ve Asur yazısı gibi okunmayan

Ve taşlık.

Taşlık bir yolu dönüyor bir kaplumbağa
Bir yokuşu: Bostanlı, çayırılı ve kırmızı topraklı.

Bir evin içi gibi gözleri. İyi atlar gibi.
İşte en eski otları, eski zamanları geçti

Kent başladı işte. Yaşamaya başlaması gibi durup dururken
Bir tahtanın. Durup dururken. Bin yıllık.

Gün, üstüne çapraz düşmüş gibi ve sarı
Yavaşça iniyor bir evin sağrısını ve bir eski

Yapıyı. Yavaşça aldı işte elini eline sabahın. Hızla
Geçiyor Şekerciler Sokağı'nı. İşportasını açtı bir işportacının

Ve çekildi.

Ben sessizce bir yolu tepiyorum Ulucanlar'da
Ve hiç çıkmayan kokular sürünüyorum kör bir adamın
elinden
(ki yerinden kımıldamaz şişeleri ve kokularıyla yaşar
ve yalnız pazarları çıkar pazarları sevmediğinden).

Sen ki eski kentleri seversin eski sokakları
Eski bir tokmağı, bir kapıyı (taşlıklı bir avluya açılan)
Ve göğ.

Ve dünyaya yeni gelmiş gibisin bu eski kentte.

>

Başını almış gidiyor bir asfalt
Ve düşüyor İskitler'in orda bir kavşağa çarpıp
Upuzun yattığı bir adamın (dili dolaşarak dilenir
Ve hâlâ Çankırı'da sanır kendini ve kırık gözlüğünü).

Ve lokma satıyor bir adam Dışkapı'da. Tütün dolu cepleri
Ve: Sıfırın altında uygarlık olmaz!

Diyor. Anafartalar'a çıkıyor sonra yüzü bir çocuğun
Keçecileri, bakırcıları ve gön tacirlerini geçiyor

Geçer gibi bir çağı limon küfü sarısı:
Atlı kağnılı katır sırtlı ve duraklaya konaklaya

Ve çan çalarak ve ateşler yakarak
Yarı haç sayılan bir gidişi.

Ve bir kuş konuyor bir sütuna
Bizanslı arsız bir oğlan gibi bakıyor sen geçerken.

İşte ilk kez anlatılmaz güzel ağzı bir atın ve bir çerçinin
Eski kilitler satan ve eski bağiran.

İskambil mi oynuyor Cebeci'de bir kahvede işçiler?
Sakallı ve gülüyor gibi yüzleri
Ve hep yanlarında taşıyorlar geceyi ve bir akarsuyun yavaş
yavaş
Kıvrılışını

Ve akışını sonra.

Hızla geçiyor otobüsler. Geceyi taşır gibi. Geceyi
Ve bir aşkı.

Yıkanmış ipek gibi.

Ve senin bir dağ eteği gibi büyüttüğün.

II

Bin sayfalık bir kitap gibi Ankara: Yollar, köprüler, nehirler
iniyor. Güller, ekinler, demiryolları, demir kuşaklar,
bacalar, mezarlıklar, fabrikalar.
Ölümlü ölümsüz beton yığınları, oksitler, ökseotları.
Arsalar, depolar, benzin istasyonları.

Bir kitap: Bir ölünün açık bıraktığı
Ve bir kâğıt düşürdüğü sonra incecik elyazısıyla, bir tarih
kitabından:

*"Timur Ankara'ya doğruldu. Bu taraftan Beyazıt Han yazılı
askerini çıkardı. Tatarlar da vardı. Onlar da Ankara'ya
vardılar. Timur da geldi. Beyazıt Han ikinci zamanı kondu.
Timur hendek kazdı. Cuma günü sabahı oldu. Sancaklar
çözüldü. Köşler çalındı. Beyazıt Han atını tepti."
Ve sonra bildiğimiz gün düştü.
Sonra ikisi bir halının üstüne oturdular.
Eldivenli ahçılar da geldi. Ve kebabçıbaşı ve hamurcubaşı ve
yalnıcı geldi.*

>

*Ve siniler, sahanlar, ve Hint'ten tabaklar ve peşkirleri ve leğen ve
ibrikleri ve baklavası ve peluzesi*

ve hüdamları gilmanları ve kekik ve düraç ve sülin

ve sabunları, pabuçları, duvarları ve bacaları

ve pak ve pakize ağaları, çuhalar ve nişancıları ve mehterbaşları

ve küfe ile gelen kavun, karpuz, nar ve turunç

ve yoğurtçuların yoğurdu

ve şerbetçiler ve dahi terziler ve çuhacıların çuhası

ve abacılar ipekçiler tellallar kavaflar mücellitler

ve eskicilerin işleri ve dahi tacirler, sığırcılar, keçeciler, hallaçlar

ve yaz kış üç çeşit hoşaf geldi.

Gök durur mu o da geldi.

Ve Beyazıt Han kendi işini gördü.

Ve uzayıp gidiyor Hüseyingazi dağı. Ve Hıdırlık tepesi
Hatip çayırını yalıyor ve Galatları.
Büyük gözlü Galatları.
Ve Augustos'u ve Barbarları ve içkaleyi
— ki gök avcundaymış gibi dolaşırsın
Ve gözleri uzundur çocukların ve kedilerin ve bir bekçinin
oğlan kovalamaktan —
Ve bir Sasani beyini. Cebi kabarık.
Sonra da şakul hızıyla düşüyor içkaleye (kınına giren bıçak
gibi sokulup zindan kapıya
ki III. Leon bir taşını kendi koymuştur ve Nikefor aynı taşı
kaldırıp koymuştur
beyaz hâlâ da
ve Akkale'yi görmez).

Ve bir rüzgâr Çankaya'ya çıkıyor. Bir evin üst katına. Ahşap.
Kafes pencerele.
Belli bir yapağı tüccarının eli değmiş ve bir gemiyi andırır
Ve havuzlu ve hiç bekâr kokmamıştır ve faytonla çıkılır
Ve toprak donar.

>

Ve CUMHURİYET diye on harfli bir sözcüğü heceler
içinden Mustafa Kemal. Ayağında kilot ve avcı ceketi/
Atpazarı'nda köftecilere dönercilere gülüp/Kuyulu
Kahve'de tavla oynayanlara bakıp/iskambil oynayan
çetecilerle selamlaşıp/ve Taşhan'da dolaşıp/Vasıf'ı,
Necati'yi, Mahmut Esat'ı dinleyip/atlı atsız Kuvayı
Milliye'cilerle karşılaşp/kalpağını kaşlarının üstüne
düşürüp/ve bastonunu kaldırarak ve köpeğiyle Yahudi
mahallelerinden geçip/başını okşayıp sarı bir çocuğun
(haftalardır kendi kendine düşündüğünden)/ve sol
elini hep pantolonunun cebinde tutup — ki bıyıklı ki
kolalı yakalı ve artık rakıya alışmış/ve şiiri bıraktığı
için küskün, isyanlı/ve çocuk gibi gözleri ve elleri

Ki Karaoğlu'nı sağına alıp Kurşunlu Hanı'na vuracaktır
Ve öksürecektir.

Ve düşüyor rüzgâr. Düşüp yolunun üstündeki evlere
uğruyor
Ve uzun uzun kalıyor gittiği her yerde
Sonra da bir ağacın damarlarını sayıyor adını kazıyor bir
çakıyla
Ve üç kez inip çıkıyor aynı yolu
ve bir kitabın yapraklarını.
Açık kalmış bir defteri kapıyor
Kalemine dokunuyor senin

Dönüyor işine.

Ve gürültü ayaklanmış dolaşıyor Hal'de
Yani Hal çalışıyor.

Akşam mı? Akşam Çerkeş Sokağı'na iniyor.
Uzun mu uzun Çerkeş Sokağı
Ve Peçevi Tarihi gibi güzel.

Ve dar.

Soru: Dünyanın en güzel sokağı hangisi?
Cevap: Çerkeş.

Ve Horoz şekeri yiyerek geçiyor bir adam. Önü açık.
Ve dünyaya ikinci kez gelmiş gibi bıyıklarını buruyor ve
Koluna alıp çıkıyor Çetiner Çıkmazı'nı. Ve dürülü bir
mendili.

Ve polislerle çarpışıyor öğrenciler Kızılay'da

Ve ben: They have fine eyes!
Diye yazıyorum bir cama

Ve kalıyor.

>

Ve gece yeniden kuşanıyor geceliğini.
Basımevlerine iniyor.
Yeniden başlıyor kent. Trenler, hastalar, lağımlar ve sargı
bezleri

Ve çocuklar.

Ey kent!
Böyle diyorum, böyle bir işçi bir suyu çekip getiriyor.
Büyüyor su.
Sonra yavaş yavaş çekiliyor kınına.

Suyun oraya iniyor kuşlar ve bir yarın
Sağrısına gelip duruyorlar.

Bir ateşi yeniliyorlar. Ve savuruyorlar külünü

Bir külün

yanına.

YERYÜZÜ

Yeryüzü adını yazar. Kazar kimliğini.
Gevenleri, devedikenlerini bırakır büyür.

Gölgesi düşer leyleklerin su birikintilerine
Bir sarnıç suyunu süzüp çıkar anakaraya.

Yeryüzü çizer haritasını: Bir yusufçuğu
kaldırır. Bir başağı, bir doruğu düzeltir

Tüner bir yarda. Döner sonra akşamına:
Koyar biçimini. Artık havayı dinler.

HALİKARNASSOS

I

Hava patladı. Demek gök boşandı Kaplankaya'da. Ve bir kolu
Koyun. Boşanmış göğü kaldırıyorum tutup iki ucundan.

Beyaz her şey. Beyaz beyaz beyaz. Beyaz olan
Şeye çıkıyor yüzüm. Ve sessizce dolaşıyorum bir kaleyi

Burçları, mazgalları, kuleleri: Suyun
Ellenip ayaklandığı ve bir çocuk kılığında dolaştığı

Ve girip çıktığı sokaklara — ki biraz kireç, biraz
Tuzdur ve devrilmiş bir süt şişesi hüznüyle durur —

Oylukdağı'na çeviriyorum sonra gözlerimi
Yenileyip duran kendini ve değişen

Değişmekmiş gibi ölümün uzun uzun yazılan adı
Bir dağın hayatında, bir dağın durgun sıkılğan.

Uzayıp gidiyor bir yol bir çarşı ve çıkmıyor
Bir evin imbata açılan penceresi. Bir balkon.

“Kasımdayız ve birden soğudu havalar,” diyor bir adam
Ve avucuna dolduruyor havayı ve bırakmıyor

Kaşlarını düşüre düşüre çıkıyor sonra dalgakıranı
Ve tükürüyor durmadan ve duvar gibi yüzü. Duvar

Gibi bir papalık arması önünde duruyor gözleri
Bir papalık arması, yılanlı kuleli, uzun, haçlı

Ve ölüm yalnızlığını bırakmış sade ve çekip gitmiş
Yani yazmamış adını ve rengini. Beyaz öyle.

Bakıyoruz birlikte çekip giden ölüme. Ve kentlerden konuşuyoruz
İçini otlar bürümüş kentlerden ve kuşlardan.

Hiç yeri yokken sen giriyorsun sonra hiç yeri
Yokken ellerini tutuyorum ya da bir su arkını

Ve nedense bir Moğolun yüzünü ansıtıyor bana yüzün
Durup dururken. Ve çıkıyor ellerime.

“Girit’te sabah erken olur,” diyor sonra. Doğduğu
Girit’te. Ve Girit’tymiş gibi buruyor bıyıklarını.

Sevdiği kadınları anlatır gibi anlatıyor sonra da
Gördüğü kentleri. Ve hiç ayırmıyor denizden gözlerini

Ve ellerini. Bir sokağa çeviriyoruz neden sonra yüzümüzü
Bir eve belki. Uzun karısının ellerini uzun uzun

Yıkadığı
Ve ihtiyarlığının şöyle ucundan tuttuğu.

Birden bir alana çıkıyoruz ve galiba hiç konuşmuyoruz
Bir alana uzayıp duran ve taşlık. Taşlık bir yolda

Bakıp kalıyorum ardından nedense işte
Sonra yeniden kente çeviriyorum gözlerimi.

>

II

Bir ağzın içi gibi kent. Ve sarı tütünden elleri
Ve dişleri. Bir yol uzun uzun dönüyor uzakta. Dönüp
Mindos kapılarına çıkıyor, eski Halikarnassos'a. Eski Halikarnas
sos'u

Dolaşıyoruz seninle. Lelegler'i ve İskender'i. Çok güzel olan ve
çok

Şarap içmeyen İskender'i — ki çok yıkanır çok dinlenir
Diye geçer kral günlüklerinde — Ve yüzü Fırat'ın rengini alan
Ölümünde. —

Lelegler'i ve İskender'i işte. Benim esmer diye düşündüğüm

Lelegler'i ve bir yıkıntıyı. Şimdi

Bir ölümün taş ve kemik kılığına girdiği ve dolaştığı bizimle

Bizim bir düzlük diye bildiğimiz ölümü

Ve yürüdüğümüz.

İşte uzun boylu uzun bıyıklı Karya Satrapı. Ve taştan

Taştan bir yalnızlıkla geriye taramış saçlarını

Ve halkını. Artık uzun olan halkını

Ve şimdi yavaş yavaş çıkan bizimle bir dağın böğürlerini

Yazıcı dükkânlarını, surlarını

Bir köpek ve bir kadın iskeletini

Ve bir yağ kandilini kendi hayatını kendinin yavaş yavaş işlediği

Ve durduğu.

Geçiyoruz işte yeniden bulur kurar gibi bir kenti
Lav altında ve soğuk.
Senin bir ağacın büyümesini seyreder gibi baktığın ölüm
 lk Akdeniz halkı gibi kısa boylu burda.
Ve  l  düşüyor kuşlar ve bir papirüs tomarı
Bir Sakız testisi sonra korkunç uzun boynu.

Böyle bulduk yere batmıř kenti
Ve bir Bizans maltızını
Ellerine çıkan
ve kalan.

III

İndim sonra denize okşadım durdum derisini suyun
Okudum suyu, susan suyu.
Biliyorum çok uzak değil doğduğum kent denize
Ama hep bir kara adamı gibi düşündüm kendimi
Onun için uzatmadım saçlarımı ve bıyıklarımı
Belki fakir büyüdüğümde belki özlediğimden denizi
Ama bilirim karayı ve suyu. Büyük karayı
Ve suyu. Ben ki
Aynı aşkla bakmışımdır bir porsukla
Bir fokun gözlerine
(onun için mi acaba esmerim ve uzun boyum)
Gördüm otları hayvanları gördüm de yüzümü tuttum
Gördüm ormanları ve cebimde gibi dolaştım gökle
Sordum sonra sordum durdum doğayı kendi kendime
Sordum da öğrendim kendimi
Büyüyüşünü bir yaprağın
Düşen suyu.
İnceledim tepeden tırnağa otu
Diri kökü. Çalıştım karanlık dokusuna
Döl yolunu buldum. Gittim geldim toprakta
Diri. Kokuları saptadım. Geçtim ağaçlara
Yeni ağaçlara. Yeni otlara. Azgın
Sularını akıttım. Sevincini
Gördüm birbirine girmiş iki dalın.
Geçtim sonra ölü bir köke
Geçer gibi bir ölüme.
Sevdim usumu
Anlayacağınız çıkanla çıktım düşenle düştüm
Böyle yavaş yavaş büyüttü işte kara beni.

Böyle dedim yıkık bir ayazmanın duvarına dayayıp sırtımı
Ama güldü durdu deniz.

IV

Göktepe'den bakıyorum Halikarnassos'a. Ağmış
Rüzgârlar, demirler, yelkenler ve hurda bir tekne.

Deniz görmeyen bir evde
Uzun uzun camları siliyor bir kadın

Siler gibi kendini (ki eski diller eğirir)
Ve sayılarla yaşar gidip geldiği evleri).

Eski balıkçılar eski sular kokuyor mendirek
Eski haritalar, yağ ve kırık bir çıpa ve.

Çekilmiş deniz. Çekilmiş denizi dinliyorum
Ve ölü sirenleri biraz da. Ki

Küldür cesetleri dağılan ve kalan evlerde
Gecikmiş bir öğle sonu biraz da.

Bağırıyor bir tereci terelerini ve yüzünü
Sülüklerini bir sülükçü ve şişelerini.

Ve tuz, yabaninciri kokuyor sokaklar
Ve bir uzak yol kaptanı akan gözü

(Şimdi yalnız geceleri çıkan
ve ayaklarıyla gören işini).

Ve rotasını iskeleye değiştiriyor bir ses
Ve çocuklar çocuklar çocuklar çocuklar.

Göktepe'den bakıyorum Halikarnassos'a
Çekilen denizde çocukların gözleri.

V

Böylece vardık varacağımız yere ensende toplayıp saçlarını
Ve topuzunu.

Güneşle başladı gün bir gözü ikiye böler gibi usturayla
Kendi halinde bir gözü
Ne bakan ne bakmayan.
Ve avlusunu yıkadı durdu bir kadın
Balıklarını temizledi oturdu sonra denize karşı
Başında tokalar ve yığınla firkete
Ve korkunç harnup kokusuna bıraktı kendini.
Vurgun yemiş gibi döndü neden sonra yeniden önündeki denize
Çözüp saçlarını ve ağzını. Büyük ağzını.
Dikip kıyıda ağ yamayan bir balıkçıya gözlerini
Girit'ten getirdiği uzun kuru elleriyle
Saran kendi kıydığı tütünüyle cıgarasını

Ve kendini.

O zaman gidip oturdum ben de aralarına
Konuştuk denizi.

Ve uzun uzun sustuk sonra üçümüz de
Yakındık ne de olsa üçümüz de ölüme

Onlar için bir yer değiştirmekti ölüm
İki heceli bir sözcük benim için.

(oturup yazdım ölümün gözlerini
kımıltısız ve durağan)

Sonra çıktık gittik. Eskidik.

Sonra gelip düştü güneş.

VI

Ağacı çöpü otuyla uyandı yarımada. İndi kalktı.
Çizdi durdu kendini
Baktım Değirmenburnu yalçın ve dağlıktı
Ve daha şişman daha kemikliydi eski coğrafyada. Ve
sevendi otlarını balıklarını daha.
Ovaya batmıştı İnceburun
Kırılmıştı Gökova.
Gittim geldim usumda suyla
Hayıtlı.
Hanlarda yıkadı yüzünü çocuklar baktım
Gök buruştu durdu
Bir tirandil kendini çekti kalafata
(Asık suratlı buruş buruş yüzü)
Açıldı sonra baktım.
Uzun uzun yazdı adını Pazardağı ve Kızılburun
Döndü yerine.

>

Nane kekik koktu dağ.
Bir su üstü karagözü kayboldu Bozburun'da. Çataladaları'na
çıkı
Dinledi geçtiği yeri.
Denizin yüzü karıştı
Kapadı büklerini
Rüzgârını bıraktı
Denetledi sonra yavaş yavaş kendini
Toplandı.
Yürüdü kara. Kapı önlerinde oturan kadınların yanına gelip
durdu.
Hışım la geçti bir kırlangıç, küçüldü durdu uzakta
Ağını attı bir adam baktım
Çekti iple sonra ihtiyarlığını.
Güneşe serdi süngülerini hızlı hızlı bir süngerci
Ve bağır dı hafif kalkık bıyıklarına.
Baktım köylerini uyandırdı yarımada
Teknelerini indirdi
Düzdü ırıplarını, gırgırını
Balığa çıktı baktım.

DENİZ KİTABI

I

İŞLER

Okudum uzandım kapı balığına baktım
Bütün gün bu dizeyi söyledim durdum.
Hava bulutluydu hava bulutlu dedim
Çıktım sonra dolaştım. Onarımı denetledim.
İşçilere surat astım. Bir taş yan düşmüştü
Bir tahta çalışmıştı: Düzelttim. Bir çocuk
ahtapotu taşlara vuruyordu. Çocuğa güldüm.
Gittim sonra kapalı bir çeşmeyi açtım
Bir kadın bir sokağı soruyordu, gösterdim.
Birden akşam denize gireceğim aklıma geldi
Tuttum üstümü değiştirdim. Baktım gün düşüyordu
Oturdum sonra Deniz Kitabı'na çalıştım.

II

ÜÇKUYULAR SOKAĞI

Bir uzun gün denizi seyrettim. Büyük denizi.
Düşmüştü fırtınalar. Oturup bir tirandil

Oydum. Bir yol denizi yalayarak gidiyordu
Düşüyordu sonra Pazardağı'nın orda. İncecik.

Suda demirlemiş duruyordu bir Yunan gemisi
Aganta! dedim durup dururken. Deniz çınladı.

Suydu kent. Su! Bütün su! Su, su, su.
Bir yellos balığını fırlattım. Tirandili eğdi.

— Günler kısaldı, hava kâğıt gibi! dedim
Kalktım sonra Üçkuyular Sokağı'na vurdum.

III

KENT

Bugün erken kalktım. Denizi uyandırdım.
Bir adam mürekkepbalığı tutmuş gösteriyordu
Eğilip gözlerine baktım, masmaviydi, tortoptu.
Bir ağır işçiydi sanki öyle soluyordu.
Üç kişi oturmuş çay içip göğü okuyorlardı.
Lodosu anlatıyordu biri, lodos kılığına
girip. "Bodrum'da İsa'dan önce yalnız Salmakis
ve Zifiriya mahalleleri vardı," diyordu bir başkası.
Ben Dorları ve Büyük İskender'i düşünüyordum.
Bir de Saint-Petrum şatosunu, şövalye Naillac'ı.
Saat altıda güneş çıktı hepimiz dağıldık.

IV

OT

Deniz kıyısındaaydım, bugün birden bunu
Ansıdım. Gidip bir tepeden kente baktım:

Yıkık bir manastır yıkık duruyordu
Keşişlerini düşündüm, biraz da karılarını.

Eğilip bir otu kokladım sonra uzun uzun
Bir eşek anırdı, bir keçi meledi. Bayıldım.

Hurda bir tekneyi boyuyordu bir adam,
Adamın, teknenin ortasına bir “Merhaba” dedim.

Gittim bir bacanın resmini çizdim sonra
Akşama doğru baktım üstüm başım ot.

KARYALILAR

Karyalılar kimdir? Üç kez bunu dedim. Sonra
Dün denize girdiğimi düşündüm. Yosunları
Gördüğümü. Ne zamandır yosunları yazmak isterim
Dibini sonra denizin. Bunları deyip yatağa
Girdim. Korkunç seviyorum vücudumu. Boynumu,
Kollarımı, ayaklarımı. Kollarını, kollarımı sonra
İnip kalkışını karnımın. Kirpiklerimi ve ağzını.
Soyunukluğumu sonra, korkunç soyunukluğumu
Bacaklarımı, oramı. Onun için vücudumu
Geriyorum, kulak kollarımı uzatıyorum onun için.
Vücudum için bunları söylüyorum. Sonra? Sonra
— Karyalılar kimdir? diyorum. Pipomu dolduruyorum.

VI

DOĞABİLİM

Bitkileri öğreniyorum. Otları, çiçekleri
Bir taflanı alıyorum. Taflan bu diyorum.

Başlıyorum incelemeye tutup iki ucundan
Bir pelin yaprağını koparıyorum sonra

Özsuyu çıkıyor elime. Bir dalı kanırtıyorum
Yininden. Uzun, incecik bir söğüt dalını

Damarlarını sayıyorum, bir suya bırakıyorum
Dünyanın en güzel yeşili o zaman anlıyorum.

Böyle bütün gün dolaşıp duruyorum
Sonra birden kâğıda kaleme sarılıyorum.

YAVAŞ YAVAŞ GEÇTİM KALABALIKLARIN ARASINDAN

Yavaş yavaş geçtim kalabalıkların arasından
bir deniz çarpması gibi çoğalta çoğalta geçen
geçtiği yeri
yavaş yavaş çıktım içimden. Dokundum
yavaş yavaş acıya, kuvarsa, şiire
yavaş yavaş tattım suyu, anladım nedir ağırlık
kokular
coğrafya.
Eğildim sonra gövdeyi tanıdım ve düzenini
gördüm sessizliğin dümdüzlüğünü
gördüm yinelemedi gördüğüm hiçbir şey
böyle yavaş yavaş geçtim insandan insana
insanlaştırdım yavaş yavaş dışımı
böyle karıştım kalabalıklara
kalabalıklaştım böylece.

YÜZ

Biliyor musun sen bir şiirde bir satırsın ilk sözcük
Beyaz bir gül

beyaz bir gül ne kadar beyaz olursa
o kadar

Bir yaprak

bir yaprak ne kadar yapraksa
o kadar

Ne kadar suysa bir su

o kadar

Ben en yakın yüzüm yüzüne

Uyandığın sabaha, yatağına

Birden bulup birden yitirdiğin bir şey olur ya, ona

Bir dağ okulunda ilk derslere giren çocuklara

İlk coğrafyacılara

İlk harflerine bir alfabenin.

Yüzün ki korkular verir bana ne zaman yüzümü tutsam
yüzüne.

Ben ki ölüme hiç eğilmedim, hiç girmedim sözlüğüme
Belki sokağa ilk çıkan bir çocuktur ölüm
Belki senin bazan topuz yaptığın saçın
Bir yaban çileği ya da ve daha ilk geliyordur dünyaya
Bir demet maydanozu koparıp bırakmak belki de.

Dedim ya hiç bilmiyorum arabı belki de benim sık sık çıkarıp
baktığım bir fotoğrafın
Bıyıkları hep yüzüne düşen bir adama çektiirdiğim
Bir suya bakarken
Bir suya
Duru mu duru ve daha sessiz ölümün kendinden.

Ben ki seninle aştım yaşları
Koydum çağıma adımı. Bir burukluğu yüzün gibi.

BERK SÖZLÜĞÜ, II (Otlar)

EBEGÜMECİ

Bir sap ebegümeciyle döndüm.

Bitki sözlükleri ebegümecini nasıl anlatırlar acaba? Biliyorum önemsiz bir bitkidir, onun için de pek durulmaz üstünde. Ama yine de Latince bir adı vardır; sonra da iki satırlık bir tanımı: 20-70 cm. boyunda, eflatun çiçekli, tüylü, yuvarlak yapraklı, uzun saplı bir bitki, diye...

Bütün sıradan otlar gibi de çoğunluğun bir otu olduğunu söylerler mi? Bel-

ki

Hem ebegümecinin de bu umrunda değildir. Niçin olsun? Bencilliği aşmıştır o. Bir ermiş. Bir ermiş gibi alçakgönüllüdür. Her toprakta yetişir, gene bir ermiş gibi uzun ömürlüdür. Bütün önemsiz, sıradan otlar gibi de bilinmek, anılmak istemez sanki. Bir imece hayatı.

— Ey unutuş!

mu demiştir?

İşte bunun için sözlüklerin ne dediklerine bakmaz. Şimdi önümde dururken de öyle değil mi? Sanki bir ebegümeci olarak bir ozanın önünde durmasını, onu eline almasını, ona bakmasını, bu şiire girmesini yadırgıyor. Hangi ot bu denli alçakgönüllüdür? Hangi ot onun gibi evlere, sofralara bütün görmüş geçirmişliğini, ezilmişliğini, çelebiliğini, efendiliğini takınıp girer? Daha dün koparmamış mıydım onu. Bu yazı için. Bir şiire girmek onu niçin bu denli ürkütüyor? Hem böyle bir ot şiire girmeyecektir de kim girecektir?

ÜÇ ATEŞÇİSİ TANYERİNİN

Göktepe'ye mendireğe gidiyor yelkovan kuşları
Kuşatıldı kuşatılacak Topburnu.
Tedirgin, ırmağın suyu.
Üç ateşçisini arıyorlar tanyerinin.

"Görkem sürüp gidebilseydi hep
Han'ın suları Kuzeye doğru akardı."

Topburnu uzun. Ve görünmüyor dağ
çiçeklerinden. Diyorlar ki: yollar tutuldu
çevrildi dağlar. Diyorum ki: Haziran ayındayız
ve sarıldı sarılacak üç ateşçisi tanyerinin.

"Görkem sürüp gidebilseydi hep
Han'ın suları Kuzeye doğru akardı."

İLHAN BERK

İlhan Berk, 1918, Manisa, Boy: 1.70, göz: kara, renk: buğday.

Bir insan. Herkes gibi*

Bir fotoğrafta uzun pantolonlar, uzun saçlar, uzun kollar.

Bilinmez niçin?

Bir açık hava fotoğrafı, güneşli, duru. Ayaklarına düşüyor
gölgesi bir ağacın

Uzun saçları uzun yüzüne vurmuş

ve yanında duruyor deli ablası

(Hep soyunuk dolaşan ve topuklarına çıkan saçları)

Gök boş

Önüne bakıyor, ürkek, utangaç ve ayakta

Böyle koşmaya başlar yeryüzünü

Önüne bakan gözleri solgun (Biliyoruz solgun okullarda)
yetişmiştir ve ancak bayramları tutmuştur babasının
elinden)

Bodur, kara, kunt babasının (bir yığın elli bir yığın kadınla
yattığından)

* Bir şiirde böyle bir dize düşürür kendisi için, bir dipnot halinde, yazmak için adını, kendi eliyle, tek bir satırla: "Bu kadar yeter!" der gibi. (Bir sonsuzluk özlemi mi?) Ama biz konumuza dönelim, İlhan Berk diye.

Durgun, sıkıntılı
Sanki yeryüzünün düşme hızını inceliyordur
Beyaz, uzun, güzel bir kadının elinden tuttuğu yeryüzünün
Hep beyaz, hep uzun, hep güzel bir kadının
Ve birlikte yatıp kalktıkları (ne zamana kadar?)
Uyanır uyanmaz uzun ablasına koştuğu uzun bir avludan
(Çıplaklıkla ilk buluşuş mu? Korkunç çırılçıplakla!)

Dar alınlı ve sık saçlı
Ve kara gözleri çıkık, patlak
Bir okullu ve belli bir kızı seviyor
Esmer ve hep gülen
Ve bir kahkaha çiçeği gibi kalabalık

Evler, sokaklar ve daha denizi görmemiştir
Burnunun dibindeki denizi
Ve hâlâ evdedir ağabeyleri
Uzun biri ve tabancasıyla gider gittiği her yere
Ve her sabah atı bağlanır
Ve dip odalı evler gibi sinirli, gergin ve karanlık
Ve korkunç birinci mevki kokan ikincisi
Bir morina balığı gibi tembel ve cepaynalı
Ve yıkık ve ezik olan üçüncüsü – ki kulağının arkasında bir
cigarayla dolaşır
Ve mendilinde kenar süsleri
Ve küçük evleri küçük bir sokağa açılır ve çıkmaz

>

Bir çocukluk su yollarına çıkan ve onun bunun elinden
tuttuğu

(Gök görünmüyordur çünkü evlerinden

Ve hep dimdiktir saçları)

Ayakta duran ablasının elinde bir eli

Ve çok sıkılmış

Ve daha o zamandan: Ben sıkıntıyım! mı diyordur

Bir fotoğraf çürük sularda yıkanmış ve onun için güneşsiz,
soluk ve de el boyunda

KAYIP OĞLUNU ARAYAN BİR BABA İÇİN ŞİİR

“Bu oğlan, dedi, daha ne kadar kaçacak?
On ikisinde kaçtı, on altısında kaçıyor.”
Böyle deyip sustu. Ağzının sol yakasında
Toplayıp uzun mu uzun bıyıklarını.
Erzurum’dan mı Tunceli’nden mi geliyordu?
Ve dünya şimdi ne kadar büyüktü,
ilk anlıyordu
Havada dönüp duran bir kuşa çevirdi,
sonra gözlerini
Çekilip içine.

Sustuk biz de,
kapanıp her birimiz içine.

BİR KADININ HER AKŞAM BİR KIYIDAN GÖRDÜĞÜ

Her akşam tek başına gelip oturuyor kıyıya.
Her akşam çığlık çığlığa çalışıyor bir hızar.

Bir buldozer yolu indiriyor.

Çocuklar kamyonlar atlar arabalar
Her akşam bu işte bütün gördüğü.

Fazladan, yıkık bir ayazma, bir kırlangıç
Bir ağaç, düşen bir yaprak kimi zaman da.

Ve elbet gök diye bir şey
Ağzının kıyısına takılıp duran.

GÜNEŞLİ BİR KIYI BOYUNCA YÜRÜYEN ADAM

Biri yürüyor güneşli kıyı boyunca
Gölgesi tutmuş elinden, birlikteler. Gök
kof.

Ellerinde domatesler biberler salatalıklar
Fileleriyle geçiyor kadınlar. Arılar, yosunlar
Bir deniz tabak gibi peşleri sıra geliyor.

— Kışın eli kulağında, diyorlar. Hem ayvalar da
Erken çıktı bu yıl. Ayvalar erken çıktı mı
Kış uzun olurmuş, diyorlar.

Duymuyor o.

Sımsıkı tutmuş gölgesinin elinden
Yürüyor kıyı boyunca,
dışında konuşulanların.

ÖLÜ BİR OZANIN SEVGİLİ KARISINI GÖRMEYE GİTMEK

“Kâğıtlar, kitaplar, dedi, nereye elimi atsam.
Kiminde yarım kalmış, nasılsa bitmiş bir şiir
Kiminde. Hem her şey şiirlerde değil miydi?
Bir gök şiirde açar, bir sokak şiirlerde
Gider gelirdi.

Böyle yaşıyıp gidiyorduk.”

Sesi,

sanki çok ötelerden gelirmiş gibi
Ezik, suskun odaları dolaştı durdu.
Masada açık duran bir kitabı gösterdi sonra
Ölünün, son kez elini sürdüğü ve kaldığı.
“Burada işte oturmuş şu kitabı okuyordu,
Elinden kitabın düştüğünü gördük sonra.
Hepsi bu.”

Böyle dedi, yüzüne kapayıp ellerini
Alınmış gibi bir bulutun yer değiştirmesinden.

YAŞLI GEMİCİLER

Sabahla

her günkü yerlerine gelip oturuyorlar.
Bakarlar suya. Sesleri
Öbür dünyadan sesler sanki.

— Hani,

su alıyordu tekne. D menin
başımda gittik geldikti  l me.

— Bir karabatak,

başımda vurup kalmıştı
O karabatak hiç çıkmaz aklımdan.

— Cenazem geldi o gün gözümün önüne
Çarşıdan geçiyorum

omuzlarında arkadaşların.

— H l  kulaklarımda

Batıyoruz! dediđi Ateřođlu'nun.

Bütün gün böyle konuřuyorlar.
Sönmüř bir cıgara parmaklarının arasında
Bakarlar suya.  l  suya.

Kahvenin

aynasında gider gelir gök
Bir zamanlar bir yerlerden tanıdıkları.

AKŞAMLA BİR SAP FESLEĞEN

“Biri aramış beni, dedi, kim olabilir ki?”
Bir sap fesleğeni görünce, kapıda sokulu.
İple tutturduğu kapıyı itip açtı. Bakındı.
Üç yaprak daha düşmüştü asmadan. Üç kuru yaprak.
Çatlamış narları gördü, yeni görüyormuş gibi.
Mutfağa bıraktı elindeki soğanları, tuzu.
“Akşam olmuş,” dedi sonra, odaya girince.
Gitti üstünü değiştirdi, lambaya gaz koydu.
Odun attı ocağa, tutuşturdu. Komşudan
sesler geliyordu. Balık mı kızartıyorlardı?
Oturdu sonra elinde akşamla o bir dal fesleğen.

BİR YERYÜZÜ TANIĞI

Aşağılara uzayıp giden aşağılara bakıyor
Bir adam eşeğine odun yüklüyor,
yüzünün

sol yakasına kuşlar üşüşüyor.
Köpeği, torbası ve toprak bir testi
Ovada bir resimde durur gibi duruyorlar.
(Önünde çekilmiş, iki güvercin işlemeli
bir perdenin.)

Bir kadın, bir gök parçası, üç beş ağaç
Uzakta dışında onların.

Deniz?

Deniz oralı değil: Yineleyip duruyor kendini.

Bakıyor o:

Yakasını bırakmayan tanıklığına dünyanın.

KUYUDAN SU ALAN ADAMLAR

Denize otlara gelip geçenlere bakıyor.
Bir yaprak sıyrılıp düşüyor ağaçların arasından
Düşen sesi yazmak ister gibi: "Her şey, her şey
Akıp gidiyor," diyor. Der ya Ephesos'lu Herakleitos
İlk kez karşılaşmış gibi sanki bir ırmakla.
O da öyle bakıyor düşen yaprağa ve sese.

Avuç içi kadar bir göğü önüne alıp dönüyor
Sonra yerine. Boş, beyaz sayfaların saçtığı acı
Nedir bilirsiniz. Bağlıysa düşen bir yaprağın sesine
Bu dünyadaki yeriniz. Böyle der gibi kendi kendine
Sonra yeniden denize otlara gelip geçenlere bakıyor
Kavakların orda kuyudan su alıyor adamlar.

OZAN VE SESLER

Her gün böyle gelip dünyadaki yerini alıyor.
"Zor olan, diyor, şiirin hayatını yaşamaktır.
Yazmak sonra gelir hep." Bir bardak su ister
Gibi kolay çıkıyor bu sözler ağzından.
Kendiyle daha bir içli dışlı olmak için sonra
Her zamanki eski koltuğuna gidip oturuyor.
Göz göze geliyor ağaçlarla denizle gökle. Bir top
Karanfilde gezdiriyor ellerini. Burnuna götürüyor.
Sesleri dinliyor sonra. İyi akşamlar diyen
Yoldan geçen bir sesi. Gürültülerle inen sabahı.
Sessiz otları. Düşen günü.
Sesleri. Sesleri. Sesleri.
Böyle bütün gün sesleri dinleyip
Çekiliyor sonra,
dünyadaki yerine.

OTAĞ

Sevgilim, işte eylül
Ve işte senin usul usul seğiren yüzün.

Zaman ki sonsuzdur
Bitmemiş şiirler gibidir.

Bazı hüznüleri
Bazı nehirleri tutup anlatmak gibidir.

Biz ki zamanı tırnak içine alıp yaşadık
(İsteğin bulanık kıyısında).

Bundan değil midir bizim aşkımızda
Sürekli bir akşam hüznü vardır.

DAĞLARCA

Günde 250 gr. kuru üzüm yedi
Ve Allah eskimez mi? diye sorardı.

Bütün kitalarda gökyüzü şimdi.

SU

Ağzı ağzımın içindeydi,
İçimin harını boşalttım.

Sonra kovanın içindeki su çalkandı ve döküldü.

BİR ULUNUN YAPITLARI ÜSTÜNE

Her gün verdiği ders ya iki ya da üç satır idi.
Çiçekler kadar yavaş konuşurdu.

Adları oldukça uzun yapıtlar bıraktı.

ORTAKÖY

1

Bir balıkçıl geçiyor gözlerine vurarak
Göğümüzden bizim. Sanki yüzündür görünüşü

Sanki iki Ortaçağlıyız akşamın elinde
Ve çok eski bir gravüre çıkıyoruz
Ve Ortaköy'deyiz

(Ortaköy coğrafyada hangi boylamda mı diyorsun
çocukların ıssız alınlarından geçen o çizgide
patikalarda inip çıkan yüzümde benim)

2

Ortaköy'de bir sokağı tepiyoruz bir yaprağı ya da
Bir yaprak da tepilen bir şeydir biliyorsun

Bir kadın çamaşır seriyor ipe yüzünün deniz kıyılarında
Ve bir ses durmadan yineliyor seni

Yineleyip dolduruyor havayı

>

Ben uzun bir yolda bir akşamüstüyüm daha çok
Huysuz bir Ceneviz avlusu ya da
Kitaplarım putlarımla güneşliyorum

Yüzünün orasından kuşlar kalkıyor
Ve iniyor sonra harlı toprağımıza bizim
İnip kalıyor

OLTU TAŞI

Ağzından başlamalı seni anlatmaya
Çocuğum, ağzın Çin ipeği, yangınlar, oltu taşı

Soğuk su çeşmesi, genel grev senin ağzın
Kendini ordan oraya atan aptal bir deniz

Ağzın çarşıda lacivert kuşlar satan çocuk
Tarla adında üç ayda bir çıkan bir dergi

Bizim küçük ırmaklarımız senin ağzın
Küçük bir sokaktan küçük bir alana inmek her gün

Ağzın Bursa'da zaman, çok kapalı çarşılar
Eski harflerle yazılan gece

Çocuklar, kuşlar, yaz günleri senin ağzın
Ağzın ipek kıvamında aklımda

KÜÇÜK BİR GÜL ŞİMDİ DÜNYADAN GEÇERKEN

Saçlarını öyle ıslat ve tarat geceye
Küçük bir gül şimdi dünyadan geçerken
Anlatsın bir kıyıya vuran ölümü
Bir şimdi bir sonra olan ölümü
Defterlerinde kır çiçekleri kurutan bir ölümü
Sessiz, solgun bir Doğulu olan ölümü
Bir dağ ya da bir ırmak olan ölümü
Seninle konuşur gibi kendi kendine konuşan ölümü
Kendi halinde bir ölüm olan ölümü

Evet, saçlarını öyle ıslat ve tarat geceye.

GÜZEL IRMAK

Küçüğüm, bu senin sesin, güzel ırmak
Önce rüzgârın öptüğü, sonra benim öptüğüm
Bu bitmemiş şiirler senin ayakbileklerin
Soluğun, kokun, karnın, gölgeli gözlerin
Bu böyle çözülü göğsün, enine boyuna dudakların
Sabahlara kadarki büyük gözlerin böyle
Bu dal gibiliğin, saçların, kırmızı ağzın
Bu üstünde onca seviştığımız yatak sonra
Sonra bu benim anı artığı eski yüzüm
Tüylerin, tay boynun, küçücük çocuk ellerin
Böyle yukarıdan aşağı gidiyorum seni
Karışıyor, korkunç, ellerimiz ayaklarımız

DÜN DAĞLARDA DOLAŞTIM EVDE YOKTUM

Güneş cebimde bir bulut peydahladı. Taş, kördür diye yazdım. Ölüm, geleceksiz. Şeylerin yalnız adı var. Ve: "Ad evdir." (Kim söyledi bunu?) Dün dağlarda dolaştım, evde yoktum. Bir uçurum bize bakmıştı, uçurumun konuştuğu usumda. Buydu bizim kendinde sonsuz olanı duyduğumuz. Nesneler ki zamanda vardır. Terziler çıracısı Hermüsül Heramise'nin pöstekisi her bahar ayaklanırdı. Yağmur yağmamazlık edemez. Taş, düşmemezlik.

GÜZEL DEVEDİKENİ

Bir yüz. Turgut Uyar. Güzel devedikeni.

Bir Edirnekapılı.* Öyleyse, fukara, umarsız bir sokak: Vaiz Sokak. Numara 70.

At pazarları, bahçe kahveleri, develer ve yeşil, soluk tramvay vagonları: Hep bu fakir sokak için.

Bir çocuk, içli, kırılğan. Daha o zamandan "Ben sıkıntıyım!" diyorur.**

Tanaş Usta, oğlu Toma; Kömürcü Eda Hanım. Ve Bakkal Topal Halit. (Bu Topal Halit her gün Karagümrük'e gidip saçlarını taratır.) İlk yüzler.

* Böyle de diyebiliriz. Değil mi ki bir Edirnekapılı güzelliği vardır.

** Bir posta arabasına mı benzetiyordur kendini?

OTLAR

EĞRELTİOTU

Nehirlerin ağzında
eğreliotu
adım

IN MEMORIAM

Unutma yaprağı
adın

ırmakken

GÖZ

Ey

göz

anımsa

akdiken

BAHÇE

Bahçede dolaşırken
görmüş

otlar

sizi

SIKINTI

Canım

sıkılıyor

dedi

ot

AYRIKOTU İÇİN ÖZÜR

Bağışla

ayrikotu

hep ben

konuştum

SU GÜNLERİ

SU GÜNLERİ, I

Su

seni soruyor
senin
ayağına geldi

SU GÜNLERİ, II

Ben

suymuşum eskiden
Thales
söylüyor

SU GÜNLERİ, III

Çakıлтаşı

seni
su
sanıyor

SU GÜNLERİ, IV

Bir peygamberdevesi
bir tepe
gidip geliyorlar

suyun yüzünde

SU GÜNLERİ, V

Kentin ağzında
bir su birikintisi
bu dünyada
değilmiş gibi duruyor

SU GÜNLERİ, VI

Suyum

ben

bırak

gideyim.

ÖLÜM HİÇBİR ŞEYE BENZEMİYOR

Bir nilüfer yaprağı
yüzüyor
suyun yüzünde

Ölüm hiçbir şeye benzemiyor

İŞLER

Ne iş
mi yaparım
yolculuk ederim

göğe bakarım

AVLUYA DÜŞEN GÖLGE

Hatmilerin arasında
başını çıkarmış bakıyor
bir kaplumbağa

Avluya gölgesi düşüyor.

ŞEYLER

Şeyleri okudum, konuşkan açık bahçeleri.
Onmazlığını tanıdım sözcüklerin,
kurşunkalemlerin.

Bir gün gördümdü yer değiştiriyordu
Bir böcek,
bir bildiği varmışçasına.

Düşündüm konumunu ölümün.
Küpün, piramitin, silindirin.

Yanlış olan nesne yok.

Şeylerin en iyisi sudur.
Bir akşam gördüğü yerleri anlattı bana.

Gölgesiyle bıraktım suyu.
Sonluyu, kurcalamalı.

Ağaçlar koysun adımı.

TÜMCELER, GELİYORUM!

I

Bir yerlerde ‘tümcelerle öğrendim ben dünyayı’ dediğimi
anımsıyorum.

Tümcelerdir dünya.

Ben bu seyri hiç kaçırmak istemem.

II

... olanaksızlığın kıyılarını tepmek – diyor ...

... orda yürümek ...

Ordan bakmak, seslenmek ...

III

Lağımalar, ipekyolları, leş yatakları, çıplak balkonlar,
sapkın, acemi falluslar (sonsuz), yerine inmeyen giyotinler,
bir ipte yürüyen kertenkeleler...

(Böyle gözükara birbirleriyle yarışır tümceler.

Hız onlar için her şeydir sanki.)

IV

Şamanlar yaşamdan,
Lamalar ölümden söz ederler.

Böyle okudum.

V

Bir seferinde tümceleri aralarında konuşurlarken
buldum.

Canlıdır tümceler.

VI

Tümceler bizimle hiçbir biçimde ilgi kurmazlar.
Niçin kursunlar ki?

>

VII

Senin kaygılarını paylaşıyorum, dedi bir tümce (durduğu yerden, bir kenar yazısı gibi).

VIII

Daha öteyi görür
tümceler, bizden.

IX

İnsan gizlidir.

X

Bilinmeyen
Bilinene dönüşsün!

ODA

Evin doğası sessizliktir.
Odalar, sofalar, merdivenler, döşemeler sessizlik eğirir.

SESSİZLİK İSTER EV.

Ev keçiyolları yumağıdır. Bu keçiyolları besler onu.
Böyle bir sessizlik, sınırsızlık saçar.

Her şey de bu sessizliği dolu dolu yaşar.
(Evde paylaşılan tek şey de budur.)

Odadır, ev.

Bir ada.
(Kendi halinde)
Bir içe çağrı.
Kapalılığa, yalnızlığa övgü.

>

Ama biz bir evi görürüz hep.
Oysa ev seyircidir.
Gezinir, yokmuş gibi yaşar.
Açar kapar kapıları.
Evde her şey birbiri için vardır.
(Kapalılık bunu gerektirir.)
Oda yalnız kendisi için yaşar.
Her durumda düşe çekilir ev.
Oda hep uyanıktır.
Her şeyi konuşur oda.
Her şeyin de bir anlamı vardır.
(Hiçbir şey anlamdan kurtulamaz.)

İnsan bir adadır.

Oda: Bir dünya.

BALKON

I

Balkon,
kendini kozmos bilir.
(*Küçük Fenikeli.*)

II

Balkon,
çocukların asılı tini!
(*Geceleri dolaşmalı balkonlar.*)

III

Balkonlar,
gözü evlerin.

IV

Balkonları hiç anlamamıştır,
evler.

V

Balkon,
alkolik çocuğu
evin.

BİR KÖYLÜ GİBİ DOLAŞIYOR BİR IRMAK

1. Gördüm zamanı gördüm boşluğu gördüm gençliklerini.
2. Gördüm gridir zaman, gridir her şey, gri.
3. Bir köylü gibi dolaşıyor bir ırmak.
4. Gördüm de söylüyorum sonsuzluk her yerdedir.
5. Öpüştükçe öpüştükçe düzeliyoruz.

BERK, İLHAN (Manisa, 18 Kasım 1918 - Bodrum, 28 Ağustos 2008) Şair, yazar.

Asıl adı Emrullah İlhan Birsen. N. İlhan Berk imzasını da kullandı. Hesna Hanım ile davavekili Veli Bey'in oğlu. Manisa'da 8 Eylül İlkokulu'nu ve Manisa Ortaokulu'nu bitirdi; bir söyleşisinde çocukluk yıllarını şöyle anlatır: "Çocukluğum Manisa'da geçti işte. Manisa'da, Dervişane Mahallesi'nde oturuyorduk. Altı kardeşlik. Bunlardan ikisi kız, dördü erkekti. Babam, annemden ayrılıp başka bir kadınla evlenmiş, bize ağabeyim bakıyordu. Ben bu küçük evde önce ilkokula, sonra da ortaokula gittim. İlkokulun üçüncü sınıfında beni okuldan alıp mahallemize yeni taşınan bir dışçının yanına verdiler ve ben onun yanında üç dört yıl çalıştım. İlkokul diplomasını sonradan o dışçı aldırttı bana ve yine onun gözetiminde ortaokula gittim." Ortaokuldan sonra Balıkesir Necatibey İlköğretim Okulu'ndan mezun oldu ve Giresun'un Espiye ilçesinde iki yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. 1945'te Gazi Eğitim Ens. Fransızca Bölümü'nü bitirerek Zonguldak, Samsun ve Kırşehir'deki ortaokullarda Fransızca öğretmeni olarak çalıştı (1945-55). Daha sonra Ziraat Bankası Yayın Bürosu'nda çevirmen olarak görev yaptı (1956-69); buradan emekli oldu. Seçme şiirleri İngilizce, İspanyolca ve Fransızcaya çevrilen şairin Dakka Üniversitesi (1987) ve Bursa Üniversitesi'nden (1988) aldığı "fahri doktorluk" unvanları bulunmaktadır. *Günaydın Yeryüzü* hakkında "komünizm propagandası" yaptığı gerekçesiyle açılan dava, daha sonra zamanaşımına uğrayarak düşmüştür.

İlk şiirlerini 1935'te Manisa Halkevi'nin *Uyanış* adlı dergisinde yayımladı. Önemli ölçüde Nâzım Hikmet etkisinde kaldığı *Güneşi Yakanların Selamı* adlı ilk kitabı da gene Manisa Halkevi yayını olarak 1935'te yayımlandı. B. Necatigil'in "Şiirimizin Evliya Çelebi'si. Kıtalar, kentler, insanlar görüyor, ölçüyor, biçiyor; denizcidir, topoğraftır, tarihçidir. Kısaca, görmüş geçirmiş bir seyyah-ı âlem", M. Fuat'ın "Sanki şiirin kırk türlü yazılacağını kanıtlamak için gelmiş", M. H. Doğan'ın "Şiiri anayasası bellemiş" diye tanımlayarak Türk şiirinde çok özgün bir yere oturttukları İ. Berk, 1935-55 yılları arasındaki yirmi yıllık döneminde, gerek *Servetifünun-Uyanış*, *Yeryüzü*, *Kaynak*, *Yeditepe* gibi dergilerde yayımladığı şiirleri, gerekse söz konusu dönemin ürünleri olan *İstanbul*, *Günaydın Yeryüzü*, *Türkiye Şarkısı* ve *Köroğlu* kitaplarında toplumcu gerçekçi anlayışa bağlı şiirler yazdı.

Bu yılların ilk ve en önemli verimi olan *İstanbul* (daha sonra *İstanbul Kitabı*) içerik ve biçim açısından toplumcu gerçekçi sanat anlayışına

bağlı olduğu kadar, aynı anlayışın çok belirgin şairlerinden de etkiler taşır. İstanbul'u, sarayları, camileri, "kurşun kubbeleri", kıyı gazinolarını, meyhaneleri, kahvehaneleri, kitapçıları; işçisi, hamalı, marangoz ve tezgâhtarıyla müthiş "kalabalık" bir kent olarak kuran İ. Berk, içerde, birebir ölçüsünde Nâzım Hikmet etkisinde kalırken, uzun dize kuruluşundan yana tavrıyla da daha çok W. Whitman etkisindedir. Destansı yönünün ağır bastığı ve "Türk Walt Whitman'ı" olarak adlandırıldığı bu dönemin ürünleri olan *Günaydın Yeryüzü* ve *Türkiye Şarkısı*, İstanbul'dan farklı olarak İ. Berk şiirinin "kırsal" ve "doğa"ya açıldığı şiirler olarak öne çıkar. Öğretmenlik görevi nedeniyle Anadolu'yu daha yakından tanınmasının zorunlu sonucu olan söz konusu kitaplardan *Türkiye Şarkısı*, tarlası, tapanı, ırgatı, ağası, çarığı, sabanı, rüzgârı ve ovasıyla "kırsal"ı, bir başka deyişle "köy"ü ve "köy gerçeği"ni anlatır. *Günaydın Yeryüzü*'nde ise şiirlerin nesnesi köy ve köylüden çok, çiçekleri, bitkileri, bağı bahçesi, ağaçları ve dereleriyle bütün bir "doğa"dır. Toplumcu gerçekçi anlayışa bağlı olarak yazdığı son kitap olan *Koroğlu* ise gelenekten yararlandığı bir "destan" çalışmasıdır ve İstanbul, *Günaydın Yeryüzü* ve *Türkiye Şarkısı* adlı kitaplarında olduğu gibi, şiirsel kaygılardan çok, toplumsal kaygıların ağır bastığı bir kitap olarak öne çıkar. Sözcüklerin öncelikle anlam yönünden gözetildiği bu şiirlerde şiirin yapı sorunları, sözcük seçimi ve dize işçiliği, şiirin taşıdığı içeriğe kıyasla daha geri plandadır. Bu dönemde, bağlı olduğu sanat anlayışı ve etkilendiği şairler nedeniyle "nasıl" söylediğinden çok "ne" söylediğini önemseyen bir şairdir; yaşadığı ülkenin sorunlarını şiirin sorunlarından çok daha önemli sayar.

Galile Denizi, İ. Berk şiirinde bir dönemi kapayıp yeni bir dönemi açan karakteriyle ayırıcı öneme sahiptir. Bundan sonraki yapıtları İkinci Yeni'den divan şiirine, kendi atlasını kurmaktan düzyazı şiirlere, aforizmalardan harfleri, nesneleri ve semtleri sevmeye dek genişleyen çok kollu bir şiir irmağının ürünleri olarak değerlendirildi. Yaşanan köklü değişim o boyutlardadır ki, *Galile Denizi*'ne kadar gelen sürecin kitapları *Güneşi Yakanların Selamı*, İstanbul, *Günaydın Yeryüzü*, *Türkiye Şarkısı* ve *Koroğlu*, bir dönem bizzat şairin kendisi tarafından yadsınmış, "unutmak istediği kitaplar" olarak değerlendirilmiştir. *Galile Denizi*'ndeki "Saint Antoine'ın Güvercinleri" şiiriyle başlayan söz konusu dönemini, "Saint Antoine'ın Güvercinleri"yle o zamanki bu korodan (yazılan şiir kalabalığından) ayırıyorum kendimi. Şiir arayışında bir başkalık var. Çokboyutlu, çokanlamlı, çağrışımlı, bu yüzden de (değil mi sözü geri

plana atıyorum) kapalı bir şiir peşindeyim artık” diye tanımlayan İ. Berk, o tarihten başlayarak gerçeküstücülük etkisinde dil, imge ve anlam arayışlarına yönelerek şiirin başka alanlarına odaklanır.

Galile Denizi’ni izleyen *Çivi Yazısı*, *Otağ*, *Mısırkalyoniğne* hep bu arayışın izlerini taşır. Bu dönemde, kendini bütünüyle şiirin sorunları ve açılımlarına adanmış İ. Berk, kendi şiir serüvenini “modern şiir”in serüveniyle birlikte ele alır ve “modern şiir”in kaynağı olarak Batı’ya yönelir; A. Rimbaud, S. Mallarmé, Ponge, E. Pound gibi şairler, ilgiyle izlediği ve şiirini etkilerine açmaktan çekinmediği şairlerdir. “Tüm şairleri akraba” sayan ve şiir serüveni boyunca kendini bütün etkilere açık tutan İ. Berk, bu serüven boyunca etkilendiği şairleri şöyle sıralıyor: “Ben, ‘dünyanın en borçlu şairiyim’ dediğim zaman söylemek istediğim şu: Şair ancak ve ancak sözcüklerden etkilenir ve şair gene ancak ve ancak şairlerle büyür. Ortaokulda kendime en yakın şair olarak Ahmet Haşim’i bulmuştum. Necip Fazıl’ın [Kısakürek] ‘Kaldırımlar’ diye çok ünlü bir şiiri vardı ama beni ‘Nocturne’ adındaki iki bölümlük şiiri enikonu ilgilendirmişti. Whitman’dan önce biraz Baudelaire etkisinde kaldığım kanısındayım ama büyük borcum Whitman’adır. *İstanbul Kitabı* aynı zamanda böyle bir evrenin sonucudur ve elbette ki Nâzım Hikmet etkisi de vardır. Apollinaire, o sırada okuduğum ‘Zone (Bölge)’ şiiriyle, bende Whitman’a benzer etkiler uyandırdı. Marksist ideolojinin bende etkisi arttığı için o tip şairleri merak ettim ve ilk ağızda Eluard’ı çok sevdim. Daha sonra Aragon. İşte bu yolculuğun [*Galile Denizi*] borçlu olduğum şairleri de özellikle André Breton ve Henri Michaux. *Âşkane*’de beni en çok etkileyense, e. e. cummings’tir; cummings’in bende etkisine gelince, onun dildeki deformasyonuydu beni en çok şaşırtan. Belki bazı ‘poem en porse’larda René Char etkisi başlamış olabilir... Bazıları kentsel bir kitap [*Atlas*] olduğu için T. S. Eliot etkisi de bulmuşlardır. Bu evrede [*Deniz Eskişi*], birdenbire Kavafis’i keşfediyorum.”

Adı bir dönem İkinci Yeni akımıyla birlikte anılsa ve kendisi “İkinci Yeni’nin miladının ‘Saint Antoine’ın Güvercinleri’ şiiri olduğu”nu iddia etse de, İ. Berk şiiri sürekli olarak kendi yatağında akan, kendi kurallarını kendisi getiren bir şiir olma özelliğini korumuştur. Toplumcu gerçekçi şiir anlayışını benimsediği dönemde ayrı anlayışı paylaşan 40 Kuşağı şairlerinden ayrı bir çizgi izlediği gibi, İkinci Yeni’nin şairlerinden de ayrı bir düzlemde kurmuştur şiirini. Ama hiçbir akım içinde yer almamak, “tüm şairleri akraba” sayan İ. Berk için o akımlara uzak durmak anlamında değildir ve şairliğinin ilk dönemlerinde kendini toplumcu gerçekçi şiir

anlayışının (Nâzım Hikmet, W. Whitman, L. Aragon, 40 Kuşağı) etkilerine açık tuttuğu gibi, İkinci Yeni akımının (bu arada “modern Batı şiiri”nin) bütün arayış ve denemelerine de açık tutmuştur. İkinci Yeni akımıyla Türk şiirinin gündemine giren şiirde dil ve anlam arayışları, dil ve sözdiziminde başvurulanan “bozmalar”, İ. Berk şiirinde çok daha uç noktalara ulaşmış, bir dönem, “şiirde öz’ü ve anlamı yadsıyan” bir şair olarak anılmasına yol açmıştır. Oysa İ. Berk’in, kuşağının ve günümüzün şairlerinden ayrılan en önemli özelliği sürekli dil ve anlam arayışıdır.

İlgi alanını şiirle kısıtlamayan ya da şiire malzeme sağlamak amacıyla kendini hemen hemen bütün ilgi ve etkilere açık tutan İ. Berk, ilgi alanındaki bu çeşitlilik ve zenginliği şiirine olduğu kadar düzyazılarına da yansıtmış ve bu kimliğiyle Türk edebiyatının en üretken yazarları arasında yer almıştır. Otobiyografiden günce ve denemeye kadar edebiyatın diğer alanlarında da ürün veren, B. Necatigil’in deyişiyle Türk şiirinin “uç beyi” İ. Berk, dünya şiirinden çeviri ve antolojilerle de sürekli bir “yazma mesaisi” içinde olmuş; gerçek bir yazı âşığı olarak, “yaşadığını yazmış, yazdığını yaşamıştır.” Aynı zamanda resim de yapan İ. Berk, ilk başlarda şiirlerini ve kitaplarını resimlemekle sınırlı kalan bu çabasını gittikçe daha derinleştirerek sergiler açacak bir tutkuya dönüştürmüştür. Yazmak ile boyamak arasındaki farkı “Yazmanın dışındaki tek sevincime gelince, sanıyorum resim yapmak. Malraux söyler: ‘Yazarlar mutsuz, ressamlar mutludur’ diye” sözleriyle açıklar.

Ödül: *Kül* ile 1979 TDK Şiir Ödülü; *Mitologiyalar*’ı eklediği kitabı *İstanbul Kitabı* ile 1980 Behçet Necatigil Şiir Ödülü; *Deniz Eskisi/Şiirin Gizli Tarihi* ile 1983 Yeditepe Şiir Armağanı; *Güzel Irmak* ile 1988 Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü (F. Edgü ile paylaştı).

Yapıtları: Şiir: *Güneşi Yakanların Selamı*, Manisa Halkevi, 1935; *İstanbul 1939-47*, Sakarya B., 1949; *Günaydın Yeryüzü*, 1952; *Türkiye Şarkısı*, 1953; *Koroğlu*, Ank.: Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, 1955; *Galile Denizi*, İst.: Varlık, 1958; *Çivi Yazısı*, İst.: Ataç, 1960; *Otağ*, İst.: Gergedan, 1961; *Mısırkalyoniğne*, Ank.: Dost, 1962; *Âşıkane*, İst.: de, 1968; *Şenliknâme*, İst.: Yeditepe, 1972; *Taşbaskısı*, İst., 1975; *Atlas*, İst.: Ada, 1976; *Kül*, İst.: Ada, 1978; *İstanbul Kitabı 1947-80*, İst.: Ada, 1980; *Kitaplar Kitabı*, İst.: Yazko, 1981; *Deniz Eskisi*, İst.: Adam, 1982; *Şiirin Gizli Tarihi*, 1983; *Delta ve Çocuk*, İst.: Adam, 1984; *Galata*, İst.: Adam, 1985; *Güzel Irmak*, İst.: Adam, 1988; *Pera*, İst.: Adam, 1990; *Düün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum*, İst.: Adam, 1993; *Avluya Düşen Gölge*, İst.: Adam, 1996; *Ev*, İst.: Sel, 1997; *Çok Yaşasın Sayılar*, İst.: Adam, 1998; *Eşik 1947-1975*, (Toplu Şiirler I), İst.: Yapı Kredi, 1999; *Aşk Tahtı 1976-*

1982, (Toplu Şiirler II), İst.: Yapı Kredi, 1999; *Akşama Doğru* 1984-1996, (Toplu Şiirler III), İst.: Yapı Kredi, 1999; *Şeyler Kitabı*, İst.: Yapı Kredi, 2002; *Requiem* (Seçme Şiirler), İst.: Yapı Kredi, 2004; *Geceye Sor Beni* (Seçme Şiirler), İst.: Adam, 2004; *Lettera Amorosa*, İst.: HayyKitap, 2005; *Kuşların Doğum Gününde Olacağım*, İst.: Yapı Kredi, 2005.

Deneme-Günlük-Otobiyografi-Aforizma: *Uzun Bir Adam*, İst.: Yazko, 1982 (genişletilmiş 3. baskı: Yapı Kredi, 2005); *Şifalı Otlar Kitabı*, İst.: Karacan, 1982; *El Yazılarıma Vuruyor Güneş*, İst.: Yazko, 1983; *Şairin Toprağı*, İst.: Simavi, 1992; *Inferno*, İst.: Yapı Kredi, 1994; *Kanatlı At*, İst.: Yapı Kredi, 1994; *Logos*, İst.: Yapı Kredi, 1996; *Poetika*, İst.: Yapı Kredi, 1997; *Şeyler Kitabı*, (Tipografik yorum: S.Çekiç) İst.: Sel, 1997; *Kült Kitabı*, İst.: Yapı Kredi, 1998, *Ben İlhan Berk'in Defteri*ym, İst.: Alkım, 2004; *Adlandırılmayan Yoktur*, İst.: Yapı Kredi, 2006; *Tümceler Geliyorum*, İst.: Yapı Kredi, 2007.

Antoloji: *Başlangıcından Bugüne Beyit Mısra Antolojisi*, İst.: Varlık, 1960 (2. baskı: Varlık, 2003); *Aşk Elçisi*, Ank.: Dost, 1965; *Dünya Edebiyatından Aşk Şiirleri*, İst.: Varlık, 1968; *Güldeste*, İst.: Gendaş, 2003; *Gerçeküstücülük*, İst.: Varlık, 2005.

Çeviri: *Bellac Apollonu* (J. Giraudoux), Ank.: MEB, 1950; *Seçme Şiirler* (A. Rimbaud), İst.: de, 1962; *Yerma* (F. G. Lorca), İst.: Varlık, 1962; *Seçme Kantolar* (E. Pound), İst.: De, 1969; *Illuminations* (A. Rimbaud), İst.: Yeditepe, 1971; *Bernardo Alba'nın Evi* (F. G. Lorca), Ank.: Devlet Tiyatroları, 1981; *Asılı Eros*, İst.: Yapı Kredi, 1996.

Yabancı Dillere Çevrilmiş Yapıtları: *Estambul / İstanbul*, Madrid, 1988; *Histoire Secrète de la Poésie / Şiirin Gizli Tarihi*, Paris: Arfuyen 1991; *Poemas/ Şiirler*, Madrid, 1992; *Rio Hermoso / Güzel Irmak*, Madrid, 1995; *Selected Poems / Seçme Şiirler*, Londra, 2006; *Mar de Galilea / Galile Denizi*, 2006, Madrid; *Selected Poems / Seçme Şiirler*, United Kingdom, 2007.

Kaynaklar: *BF* (13 Aralık 1999); *Nebioğlu*, 141; *Necatigil*, *İsimler*, 85-86; *Kurdakul*, *Sözliik*, 136-137; *Karaalioğlu*, 109-110; *Özkırımlı*, *TEA*, I, 221; A. Kot, "Berk, İlhan", *TDEA*, I, 400-401; M. H. Doğan, *Milliyet Sanat*, 19 Mart 1979; B. Toprak, *İlhan Berk'le Söyleşi*, *Yeni Düşün*, Ekim 1988; E. Ercan, *Şair Çünkü Onlar*, İst., 1990, s. 47; *Bir Usta, Bir Dünya: İlhan Berk*, İst., 1995; T. A. Balkar, "Dokunduğu Herşey Şiir...", *Cumhuriyet Kitap*, S. 261 (16 Şubat 1995); M. Cengiz, "Cesur Deneylerin Şairi...", *aynı yerde*; T. Fişekçi, "Dokunduğu Her Şeyi Şiire Çevirin Şair", *Cumhuriyet Kitap*, S. 353 (21 Kasım 1996); Ö. Sözer, "İlhan Berk'in Avluya Düşen Gölgesi", *aynı yerde*; Ö. Otçu, "İlhan Berk'le Gitmek", *Ludingirra*, S. 2 (Yaz 1997).

Şiirlerin Yer Aldığı Kitaplar

Şiirler, *Toplu Şiirler* (Delta-I, YKY, 3. baskı, İst., Şubat 2008)'den seçilmiştir.

İstanbul (1. baskı: 1947, Sakarya Basımevi)
1919 • 11 • Dünyada En Güzel Şehirler Uyanır • 12

Günaydın Yeryüzü (1. baskı: 1952, Yeditepe Yayınları)
22 Temmuz 1950 • 14

Türkiye Şarkısı (1. baskı: 1953, Kaynak Yayınları)
Güneyde Bir Orman • 17

Köroğlu (1. baskı: 1955, Dost Yayınları)
“Ne Böyle Sevdalar Gördüm Ne Böyle Ayrılıklar” • 19 •
Bir Ağızdan • 20

Galile Denizi (1. baskı: 1958, Varlık Yayınları)
Saint Antoine'in Güvercinleri • 21 • Sait Faik • 24 •
Paul Klee'de Uyanmak • 25 • Uzun Karanlık • 26

Mısırkalyoniğne (1. baskı: 1962, Dost Yayınları)
Ben Senin Krallığın Ülkene Yetiştim • 27 •
Sahi Siz mi Geldiniz Saksılarım İşidi • 28

İstanbul (1. baskı: 1947, Sakarya Basımevi)
Kent • 29

Âşıkane (1. baskı: 1968, de Yayınevi)
Kral Su • 30 • Çıkrıkçılar Yokuşu • 31

Şenlikname (1. baskı: 1972, Yeditepe Yayınları)
Âşık Veysel • 32

Taşbaskısı (1. baskı: 1975, Yapıt Yayınları)
Gül I • 34 • Park • 34 • Katırtırnakları • 34

Atlas (1. baskı: 1976, Ada Yayınları)
İstanbul, I / Haliç • 35 • Ankara • 36 • Yeryüzü • 45 •
Halikarnassos • 46 • Deniz Kitabı / I. İşler • 55 •
II. Üçkuyular Sokağı • 56 • III. Kent • 57 • IV. Ot • 58 •
V. Karyalılar • 59 • VI. Doğabilim • 60

Kül (1. baskı: 1978, Ada Yayınları)
Yavaş Yavaş Geçtim Kalabalıkların Arasından • 61 • Yüz • 62 •
Berk Sözlüğü, II • Ebegümeci • 64 • Üç Ateşçisi Tanyerinin • 65 •
İlhan Berk • 66

Deniz Eskisi (1. baskı: 1982, Adam Yayınları)
Kayıp Oğlunu Arayan Bir Baba İçin Şiir • 69 •
Bir Kadının Her Akşam Bir Kıyıda Gördüğü • 70 •
Güneşli Bir Kıyı Boyunca Yürüyen Adam • 71 •
Ölü Bir Ozanın Sevgili Karısını Görmeye Gitmek • 72 •
Yaşlı Gemiciler • 73 • Akşamları Bir Sap Fesleğen • 74 •
Bir Yeryüzü Tanığı • 75 • Kuyudan Su Alan Adamlar • 76 •
Ozan ve Sesler • 77

Delta ve Çocuk (1. baskı: 1984, Adam Yayınları)
Otağ • 78 • Dağlarca • 79 • Su • 79 •
Bir Ulunun Yapıtları Üstüne • 79 • Ortaköy • 80

Güzel Irmak (1. baskı: 1988, Adam Yayınları)

Oltu Taşı • 82 • Küçük Bir Gül Şimdi Dünyadan Geçerken • 83 •
Güzel Irmak • 84

Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum (1. baskı: 1993, Adam Yayınları)

Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum • 85 • Güzel Devedikeni • 86

Avluya Düşen Gölge (1. baskı: 1996, Adam Yayınları)

Otlar • Eğreltiotu • 87 • In Memoriam • 87 • Göz • 87 • Bahçe • 88 •
Sıkıntı • 88 • Ayırıkotu İçin Özür • 88 • Su Günleri • 89 •
Ölüm Hiçbir Şeye Benzemiyor • 91 • İşler • 91 •
Avluya Düşen Gölge • 91

Şeyler Kitabı (1. baskı: 1997, Sel Yayıncılık)

Şeyler • 92 • Tümceler, Geliyorum! • 93

Çok Yaşasın Sayılar (1. baskı: 1998, Adam Yayınları)

Oda • 96 • Balkon • 98

Kuşların Doğum Gününde Olacağım (1. baskı: 2005, YKY)

Bir Köylü Gibi Dolaşıyor Bir Irmak • 99